

TOEN DE EIKELS VIELEN

door J. L. F. de Liefde

1)

1. Hun eigen huisje

Er stond een wit huisje aan de bosrand. Het stond er zó dicht tegen aan, dat het wel leek, of het bos de goedige reus was, die zijn warme mantel naar beide kanten wijduit hield; — en tegen het kleine huisje zei: „Kom jij maar bij mij... Ik zal je wel beschermen.”

Het huisje was heel dicht tegen de reus aangekropen,... diep in zijn dikke groene mantel. En zo werd het beschut tegen de koude Noorden-wind. 't Had jarenlang leeggestaan. Het riet van het dak was los en slordig. De schoorsteen hing scheef. Regen en stof hadden over de witte muren vieze strepen getrokken. 't Was een schande, dat het daar maar zo bleef staan.

Maar toen waren de Verschuurs gekomen. Niemand wilde dáár wonen, 't was te eenzaam en daarom hadden ze 't huisje heel goedkoop kunnen krijgen. Verschuur had zelf het rieten puntdak hersteld. Moeder en Geertje hadden de muren helder wit gekalkt. Jaap had de deur groen geverfd en de raamkozijnen geel. Allemaal hadden ze hard gewerkt aan hun huisje en er hun vrije uren aan besteed. Vóór 't huis hadden ze een tuintje aangelegd met zonnebloemen, kleurige dahlia's en paarse herfst-asters. En nu leek het huisje er zelf ook wel van te genieten, dat het er eindelijk weer netjes uitzag.

Ze leefden eenvoudig. Hard werken was het, maar dat hinderde niet. De hele zomer trok Verschuur er op uit, elke Maandagmorgen vroeg weg en Zaterdagavond pas weer thuis. Hij werkte bij de boeren en die hadden hem graag. 's Winters kreeg hij van de boswachter werk bij het bomenvellen of dennestammen afschillen.

Met Jaap spitte hij een stuk heide om. Ze mestten het, en zaaiden er lupinen in; daardoor hadden ze een hele moestuin gekregen. Aardappelen, boontjes, alles verbouwden ze zelf.

Elk jaar een stuk er bij; en nu hadden ze hun eerste akkertje rogge al. Verleden winter een geit gekocht. Later moest er een koe bij. Zij zouden het wel klaar spelen. Jongen, jongen, 't ging zo mooi, dat vooruit boeren! Totdat...

2. Het eikelgeld

„Nou, dag moeder. Dan ga ik maar.”

„Ja, dag kind.”

Geertje draalde toch even. Ze keek moeder onderzoekend aan. Ze wilde wel *blijven* en zorgen... voor moeder...

Jaap was al bij de achterdeur en riep: „Kom je nou haast?”

In een vaart liep ze Jaap achterop, het klinkerpaadje af, naar de weg. Dan kwamen ze 't raam van hun huisje weer voorbij. De armen gingen omhoog; — vrolijk wuifden ze tegen moeder, die hen vanuit bed kon zien. Dat was het laatste. En zo ging dat elke morgen,... sinds moeder ziek was.

Daar stapten ze heen, rap en flink, de lange weg naar school. 't Was bijna een uur gaans.

Och, wat had de storm vannacht huisgehouden! Het pad langs het bos lag vol afgerukte takken en bladeren. Ook eikels... veel eikels.

Jaap bukte zich en raapte er één op. Hij kneep er in en gooide hem toen verdrietig weg. Daar had je niets aan. Die kon je niet verkopen. „Kijk toch 's,” mopperde hij. „Bijna alles er af, nu al...!”

Geertje keek niet naar de eikels op de grond, zij keek omhoog naar de bomen.

„Kom, er zitten er nog heel wat aan ook. En midden in het bos heeft het niet zo gewaaid. Dáár zijn nog eikels genoeg. Wat koop jij er van 't jaar voor?”

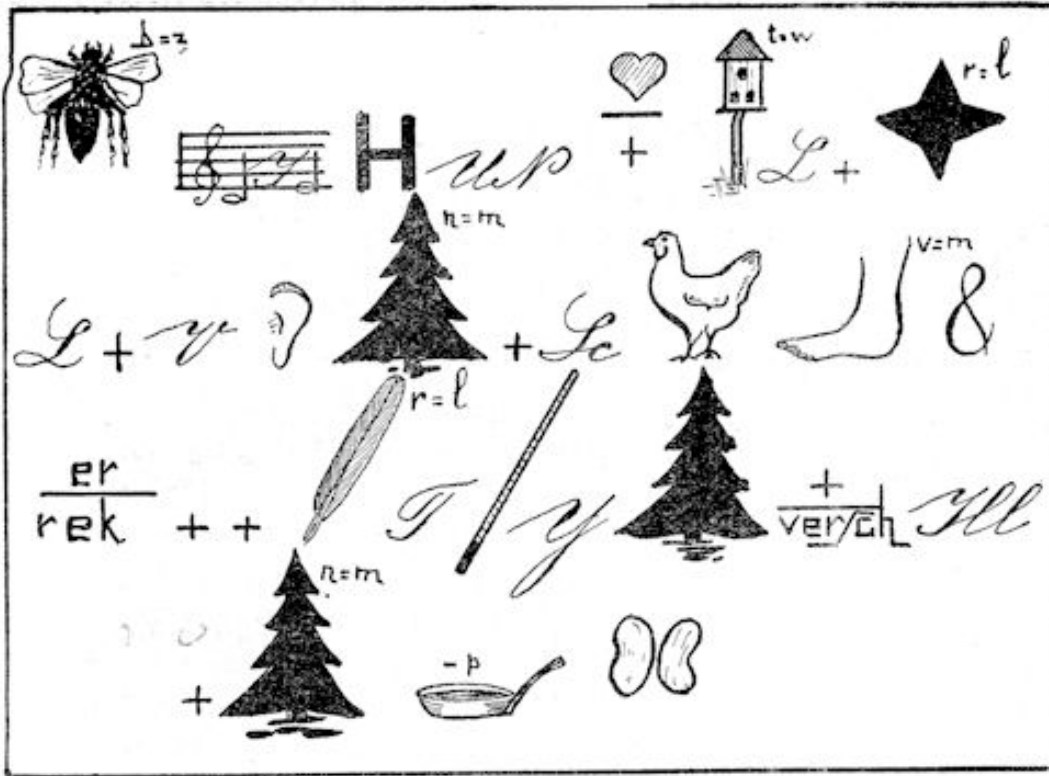
Jaap zag haar verbaasd aan, toch alweer opgemoterd. „Natuurlijk het konijn.”

Wist ze dat niet? *Natuurlijk het konijn*. En niets anders. Vader had verleden jaar vast beloofd, dat hij dit jaar zijn eikelgeld mocht houden. Toen had hij het konijn al willen kopen, maar vader wilde zo graag een geit hebben. Daarom had hun eikelgeld er bij moeten.

Verder zwegen ze, want ze liepen allebei een plannetje uit te spinnen. „Ja, een konijn!” overlegde Jaap met zichzelf, „een echt raskonijn.” Teun, de vrachtrijder, had hem al beloofd, dat hij mee mocht rijden naar de stad. Dan kon hij er zelf op de markt een kopen. Reuze fijn was dat!

'n Leuke vent, die Teun! „k Heb ook nog wel een rolletje gaas voor je liggen, dat mag je best hebben,” had hij gezegd. „Moet je een rennetje timmeren.”

Fijn zou dat wezen! Dan

Hier is dan **REBUS I**
 Verschillende van jullie vroegen om het plaatsen van rebussen. Toch is de deelname maar matig. Kom jongelui, zie allen deze rebus eens op te lossen. Er worden weer 3 boeken beschikbaar gesteld. Oplossingen zenden aan: Neerbosch' Uitgeverij te Neerbosch.

OPLOSSING KERSTPUZZEL

Het lijkt ons overbodig om de gehele oplossing van het kruiswoordraadsel te geven; we volstaan met de zin, welke moest worden ingevuld, n.l.: Eerbied voor alles wat leeft en groeit.
 Voor een prijs kwamen in aanmerking: J. Hellema, Hallum; Hilda Blomsma, Nijmegen; N. Klijn, Voorburg en Kees v. d. Beukel, Den Haag. Gelukkigwens jongelui.

Bij 74

kon je hem zien *springen* en *lopen*. Zo'n klein hokje dat was toch maar zielig voor een dier. En wat had je er aan? Niks als een kop *zag* je en een neusje, dat al maar op- en neer zat te wippen. Nee,... een ren zou hij ook timmeren. „Maar houd hem in de gaten,” had Teun gewaarschuid. „Denk er om, anders graaft hij zich er uit en dan... is 't ie foetsjie! De wijde wereld in...”

Geertje liep ook stil te denken. Zij had het wel gezien vanmorgen... Moeder was niet zo goed. Moeder's ogen lachten niet, al deed ze het wel met haar gezicht. Maar pijn had ze toch niet.

...Zou moeder het verdrietig vinden, dat het koper niet zo glom? Als zij nu eens...? Hè, als meester dat eens goed vond... Vanmiddag was 't toch maar zingen en handwerken:... och, als ze eens vrij mocht. En dan ineens moeder komen verrassen. De koperen bloempot mooi poetsen en de ruitjes van de glazenkast lappen. Moeder kon het niet zo keurig in huis hebben als 't behoorde, omdat ze ziek was. Daarom was ze zeker verdrietig.

Om twaalf uur huppelde Geertje naar huis. Het mocht van meester! Meester begreep het wel.

Ze holde naar huis,... het heipad over. Wat zou moeder opkijken! Als ze daar ineens binnenstapte,... nu al, inplaats van na vieren.

3. Omdat Moeder geschreid had

Moeder thuis maakte geen plannetjes. Ze lette niet op de vlekken op de koperen bloempot en ze keek niet naar de beslagen ruitjes van de glazenkast. Alléén lag ze weer met de stilte. Alleen met zichzelf en... met haar gedachten. Daar kwamen ze weer op haar af.

Ze werd van de *ziekte* weer beter, de pijn in haar zij was over. En dat was o, zo heerlijk, — maar... die andere pijn, de pijn van bange gedachten, die

bleef. Het bezwaarde gevoel, dat het niet in orde was. — Met haar zelf niet, maar ook niet met haar goede man en haar lieve beste kinderen. Daarover had ze vóór haar ziekte nooit gedacht, maar ze wist het... sedert die vreselijke nacht, toen ze meende te moeten sterven. Ze was zo *bang* geweest. Voor de dood, maar... en dat was het allerergste, — ze was bang geweest voor God.

En sedert die nacht moest ze vaak denken aan vroeger.

In 't huis, waar ze toen diende, was mevrouw ziek. Ze kon niet meer beter worden en af en toe kwam de dominee haar bezoeken.

Op een middag, dat de dominee er weer was, begon juist het kleintje in de wieg te huilen. Mevrouw belde háár om het zoet te houden; ze sust het kind op de arm, maar onderwijl luisterde ze ook. Mevrouw lag op de rustbank en de dominee zat e naast. Hij had een Bijbel in de hand, waaruit hi voorlas. 't Was zo plechtig stil in de kamer, net al in de kerk. Wat de dominee had gelezen, wist z niet meer, maar die plechtige stilte herinnerde z zich nog. Toen de dominee even wachtte had mevrouw gezegd: „Ja... zo is het.” Nog eens en no eens had ze *dat* gezegd op een heel bijzondere toon. 't Had zo *blij* geklonken, — zo bevestigend en tevreden, alsof alles daardoor in orde kwam en *dit* mevrouw rust gaf. (Wordt vervolgd)

OUDE JAARGANGEN VAN Vrij en Blij

Voor liefhebbers hebben wij nog een beperkt aant jaargangen van Vrij en Blij beschikbaar van de jaren 1949, 1950, 1951, 1952 en 1953.

Zolang de voorraad strekt kan men deze bij o bestellen voor de prijs van f 4,50 per jaargang, keuri gebonden in de mooie Vrij en Blij-band.

De Vrijwilliger

VERHAAL UIT DE MUNSTERSE
OORLOGEN VAN 1665 EN 1672
door P. de Zeeuw J.Gzn.

2) Vader was de deur al uit. Het werk op de boerderij riep hem weer. Moeder ruimde de tafel op. Ze werd daarbij geholpen door Tonia, z'n oudste zus, die op hem volgde.

„En nu jij naar school, Dries!” commandeerde moeder, „vooruit, en je best doen, hoor. Pas op als je meester Pruimenmeyer plaagt. Die man wordt al oud en heeft het toch zwaar genoeg, met al die ondeugende jongens.”

„Dat zal ik niet doen, Moeder!” beloofde Dries schijnheilig. Daarop ging hij de deur uit.

II. Daar heb je ze, die 't Wilhelmus blazen!

Langzaam slenterde Dries het erf over. Hij maakte geen haast, want hij moest eerst eens zien of de kust veilig was. Hij was niet van plan naar het dorp te gaan. Hij wilde de weg op naar Harreveld. Die kant toch waren de heidens uitgetrokken. Bij Heelweg, of Harreveld of misschien wel helemaal in Zieuwent zouden ze hun kamp wel hebben. Stel je voor, dat hij nog zo'n eind moest lopen. Maar wat gaf het ook? Hij had immers de gehele middag de tijd? En als hij vanavond toch eens met de gouden oorbellen thuis kwam? Dan zou de keuken te klein zijn voor hem.

Eerst maar eens kijken, waar vader zat. Hij mocht vooral niet merken, dat Dries de kant van Heelweg opging. Voorzichtig liep Dries naar de schuur, die vrij op het erf stond, los van de boerderij. Daar waren de varkeashokken. Hij gluurde door de half-openstaande deur naar binnen. Ha, vader was druk bezig met voeren. Hij liep bedrijvig heen en weer en had alleen maar oog voor zijn beesten.

Moeder was druk in de keuken wist Dries. En het raam zag uit op het dorp. Moeder en Tonia konden hem dus ook niet zien, als hij de kant van Heelweg opging. Dan moest hij nu zijn kans maar waar nemen. Als hij maar eerst de bocht van de weg om was, was alle gevaar geweken. Zo vlug mogelijk stapte Dries het erf af en sloeg rechtsom, zodra hij het hek bereikt had. Nu nog even de pas er in. Voorbij de bocht kon hij het wat op zijn gemak gaan doen. Ziezo, dat was voor elkaar. Hij was er fijn tussenuit geknepen en niemand had er iets van gemerkt. Zou meester Pruimenmeyer even gek kijken als Dries niet kwam opdagen. Moest hij ook maar niet zo oneerlijk zijn. 't Was allemaal de schuld van Gerrit Lammink. Even nog flitste het door zijn hoofd, hoe dat nu morgen moest gaan. Maar die gedachte zette hij gauw aan de kant. Misschien glukte het hem wel de oorbellen terug te krijgen en dan was alle leed geleden. 't Kon best zijn, dat de rakkers morgen achter de heidens aan moesten. Hij zou dan natuurlijk mee moeten. Dries Deurlink zou de gids moeten zijn, want hij had immers het Zigeuner-kamp opgespoord. Het hele dorp zou over hem praten en meester Pruimenmeyer zou het dan wel uit zijn hart laten, om zo'n jongen een pak slaag te geven. Nee, nee, dat zou alles best voor elkaar komen. Als hij vanmiddag maar geluk had. Als hij nu die gauwdiven van heidens maar kon opsporen.

Met deze gedachten vervuld, liep Dries langs de

landweg, die naar Heelweg en verderop naar Harreveld voerde.

Opeens schrok de jongen.

Hij hoorde gekraak in het struikgewas, dat langs de weg groeide en een hoofd verscheen tussen de takken.

„Zo, zo, brave jongen, ben jij op weg naar school?” hoorde hij sarrend vragen. „Als je zo blijft doorlopen kom je nooit bij meester Pruimenmeyer. Jammer is dat, de goede man zal zo naar je verlangen.”

't Was Lammink, de vader van Geurt.

Eerst dacht Dries er over de boer een lelijk woord naar zijn hoofd te slingeren. Wat behoefde die kerel zich met zijn zaken te bemoeien. Maar heel gauw bedacht hij zich. Hij moest Lammink niet nijdig maken. Daarom loog hij: „Boodschap doen voor m'n vader.” Dat was toch ook eigenlijk zo, want hij was immers op zoek naar de heidens, stelde hij zijn geweten gerust.

„Dat tref je dan Dries,” ging de plagende stem verder. „want ik meen, dat de meester nog wat voor je had. Hindert niet. Je moet maar denken: wat in 't vat zit verzuurt niet!”

„Vent vlieg op!” dacht Dries, maar hij zei: „Zo is het maar net buurman, kom ik moet opschieten. Zeg Geurt maar gendag van me!” Meteen holde hij weg.

Hij hoorde, dat de boer hem nog iets nariep, maar hij kon niet verstaan, wat dat was. Hinderde niet. Veel moois zou het wel niet zijn. Hij liep een tijdje stevig door en was nu al dicht bij de buurtschap Heelweg. Opeens stond hij stil.

Vergiste hij zich of hoorde hij werkelijk in de verte muziek. 't Was net of er flarden van hoornmuziek zijn oor bereikten. Hij begon zijn benen al een beetje te voelen en besloot daarom aan de kant van de weg te gaan zitten. Ha, nu hoorde hij het al duidelijker.

't Was werkelijk hoornmuziek.

Scherp luisterde hij... toen herkende hij de melodie, die er gespeeld werd.

Duidelijk hoorde hij de tonen van het Wilhelmus. Nee maar, die was goed. Dat waren vast soldaten van de Prins, die daar naderden. Hij besloot net zo lang te wachten, tot ze bij hem waren. Dan zou hij met hen meelopen. Dat was veel gezelliger, dan alleen langs de weg te dwalen.

De soldaten naderden met snelle passen en zodra de voorsten hem hadden bereikt sprong Dries overeind en liep langs de kant van de weg met hen mee. Voorop liep een trommelslager, die nog heel jong was, weinig ouder dan Dries. Het leek een leuke jongen te zijn en Dries besloot, zodra hij kans kreeg, een praatje met hem te maken.

Achter de trommelslager liepen de muzikanten, die lustig het Wilhelmus bliezen en dan volgde een afdeling soldaten.

Dries keek niet eens naar de soldaten. Hij had alleen maar oog voor de trommelslager.

Onder de vrolijke tonen van het Wilhelmus bereikte de troep het gehucht Heelweg en daar trokken ze, tot grote verbazing van Dries, de verschillende boerenerven op. Ze liepen de boomgaarden in en gingen in het frisse gras liggen uitrusten. Het was in September *) en dus droegen de meeste bomen rijpe vruchten.

De boeren, meestal niet bijster gesteld op soldaten, schenen met deze krijgers nogal in hun nopjes te zijn. En dat was geen wonder. Waren deze kerels niet onder de tonen van het Wilhelmus hun erf opgemarcheerd? Dat moesten soldaten van de Prins zijn. Dat kon immers niet anders?

Ze spraken platduits, maar wat gaf dat?

*) 1665.

't Waren huursoldaten natuurlijk.

Bij geruchte hadden de boeren gehoord, dat Bernard van Galen, de bisschop-vorst van Munster, ons land met oorlog dreigde. Dat was niet zo mooi, want dan was de Graafschap het eerst aan de beurt voor een bezoek. Maar de Staten, die niet de beschikking hadden over een eigen grensleger, hadden in allerhaast van de Hertog van Brunswijk 4000 ruiters en 8000 soldaten gehuurd. Prins Johan Maurits was tot opperbevelhebber benoemd en die zou wel met de bisschop Berend afrekenen, daar twijfelden de boeren niet aan.

Echte oranjeklanten leken deze soldaten wel. Dries hoorde hen zo nu en dan „oranje boven!“ roepen en ze scholden op Jan de Witt, dat het niet mooi meer was.

Geen wonder dus, dat de boeren deze soldaten gastvrij ontvingen. Ze mochten vrij beschikken over de appels en de peren. Maar dat was nog niet mooi genoeg. De vrouwen en meisjes sleepten met emmers karnemelk en de dorstige soldaten konden volop drinken. Het gezicht van de karnemelk deed Dries tot het besef komen, dat hij ook flink dorst had gekregen van de lange wandeling. Voorzichtig schoof hij tussen de soldaten in en ongemerkt wist hij ook een kroes karnemelk te bemachtigen.

Maar bij karnemelk bleef het niet.

Daar kwamen de boterhammen, dik besmeerd met goudgele boter en belegd met schijven metworst. Jongens nog toe, wat kreeg Dries trek. Hij kwam er nu achter, dat hij vanmiddag de pot van zijn moeder weinig eer had aangedaan. Hij rammelde gewoon. En brutaalweg vroeg hij aan een der meisjes om een paar sneden brood.

„Hoor jij er ook bij?“ vroeg het meisje, „je ziet er helemaal niet uit als een soldaat.“

„Ik ben trommelslager!“ beweerde Dries, „die lopen altijd in gewone kleren!“

„Ik geloof, dat jij jokt,“ zei het meisje lachend, „maar het komt er op een paar sneden brood niet op aan hoor! Je hebt zeker fiks honger?“

„Als een wolf!“ verzekeerde Dries.

„Nou vooruit dan,“ zei ze, „maar weet, dat ik jou best door hebt. Je praat gewoon Achterhoeks. Je hoort dus helemaal niet bij deze troepen.“

„Zeg als je nou iets wilt zeggen.“

„Dat is me bevreemd,“ zei ze, „je zeker zeggen?“ lachte het meisje, „wat wil je doen, maar dat lukt je niet. Jij bent niet zo oud als ik, als je dat maar wilt. Annekee is niet getikt hoor! Hier heb je de boterhammen smakelijk eten!“

„Wel verlijp, wat een meid is dat!“ broemde Dries. „Ze is maar ternagewernod zo oud als ik, maar ze kan van zich afpraten hoor.“

Gelukkig voor Dries had de trommelslager van dit jespreek niets gehoord. Die moest ook niet, want hij was vast van plan, met die knul goede matjes te worden. Het baantje van trommelslager leek hem wel. Heel wat beter, dan bij meester Pruimenvier op de bank te zitten en met de vrouwen te maken. Verdwaald hij kon die zent van eens vragen hoe hij het moest aanleggen, om trommelslager te kunnen worden. Als hij dat maar wist zou hij zijn best doen. 't Waren tenslotte soldaten van de Prins, die voor 't vaderland gingen vechten. Daar wou Dries graag aan meehelpen. Die Berend van Galen had hier niets te maken. Hier was de Prins baas. Of eigenlijk nee, nu niet. Nu had Jan de Witt de macht in handen. Maar dat zou kort duren. De jonge Prins Willem was al veertien jaar, maar één jaar ouder dan hij. Smakelijk zijn brood met worst etend, zat Dries zo'n beetje aan politiek te doen. Hij begon zich een gewichtig persoonkje te voelen. Als het hem lukte, om

trommelslager te worden, dan zou hij wel een boodschap naar huis sturen, dat hij voorlopig niet thuis kwam, omdat hij mee vocht in de oorlog tegen de Munstersen. Dat zou vader zeker wel heel flink vinden. Die hield heel veel van de Prins van Oranje en vader had een hekel aan Jan de Witt. Dat klopte dus. Moeder zou natuurlijk bang zijn, dat hij doodgeschoten zou worden. Maar hij zou haar wel inlichten. Trommelslagers behoeften immers niet te vechten? Die moesten alleen maar trommelen, om er bij de soldaten de moed in te houden. Nou reken maar dat hij trommelen zou!

„Lust je nog een boterham, trommelslager?“

Dries draaide zich om en keek in het lachende gezicht van Annekee.

„Graag Annekee,“ zei Dries, terwijl hij zijn hand al uitstak, „maar je hoeft niet zo spottend trommelslager te zeggen hoor, want ik word het, da's vast. Ik wil ook meedoen met het leger van de Prins. Dit zijn immers soldaten van de Prins?“

„Tuurlijk, dacht jij soms, dat we ze anders zo veel te eten en te drinken zouden geven? Je hebt ze toch ook het „Wilhelmus“ horen blazen? Nou dan. En schelden dat ze doen op Jan de Witt. Nou reken maar, dat dit Prinsenvolk is!“

„Juist en daarom doe ik met ze mee!“

„Och jong, laat naar je kijken, hoe oud ben je?“

„Net zo oud als jij!“

„En je weet niet eens hoe oud ik ben!“

„Zeker weet ik dat; jij bent net zo oud als ik!“

„Flauwe vent!“ lachte ze en toen vroeg ze: „Zeg, hoe heet jij eigenlijk en waar kom je vandaan?“

Dries zette een ernstig gezicht.

„Meisje,“ zei hij, „dat is een diep geheim. Niemand mag dat weten. Maar omdat jij me zulke lekkere boterhammen hebt gegeven, zal ik het jou vertellen, maar dan mag je het tegen niemand zeggen en je moet ook nog een kroes karnemelk voor me halen!“

„Afgesproken! Zeg op, hoe heet je?“

„Ik heet Dries Deurlink en ik woon in Varsseveld op de boerderij „Groot Hijken“. Maar denk er om, tegen niemand zeggen hoor. En hoe heet jij?“

„Annekee, dat weet je immers al?“

„Jawel, maar hoe nog meer?“

„Annekee Garvelaar en onze boerderij heet Klein Gerven. Weet je nu genoeg?“

„Nu weet ik voldoende. Als we de oorlog gewonnen hebben Annekee, kom ik op Klein Gerven terug en dan zal ik jou haarfijn vertellen, wat ik in de oorlog beleefd heb!“

„Dries laat me niet lachen!“ zei Annekee, terwijl ze het uitgierde van pret: „Als we de oorlog gewonnen hebben, nou die is goed!“ (Wordt vervolgd)

De Vrijwilliger

VERHAAL UIT DE MUNSTERSE
OORLOGEN VAN 1665 EN 1672
door P. de Zeeuw J.Gzn.

3)

„Moet jij daar nu zo om lachen?” vroeg Dries, „'n Trommelslager vecht wel niét, maar daarom doet hij wel mee aan de oorlog. Hij moet er de moed in houden bij de soldaten!”

„O net,” zei Annekee, „daar had ik niet zo gauw aan gedacht. Ja, nu begrijp ik, dat jij een gewichtig werk te doen heb Dries. Kom, ik zal nog een kroes karnemelk voor je halen. Hier heb je nog een paar boterhammen!”

Terwijl het meisje weg was, bedacht Dries, dat vader en moeder er niets van wisten, waar hij heen was. Hij was van plan geweest, de heidens te gaan opsporen, en hij zou dan vanavond weer terug geweest zijn. Maar nu liep alles anders. Hij werd nu trommelslager en moest mee in de oorlog. Wie wist van te voren hoe lang die oorlog zou duren? Daar konden weken, misschien wel maanden mee gemoeid zijn. Vroeger had ons land zelfs een oorlog gevoerd, die tachtig jaar had geduurd. Zoiets was van tevoren nooit te bekijken. Stel je voor, dat hij jaren wegbleef. Dan zou moeder dodelijk ongerust worden. Dat mocht niet, daarvoor hield hij te veel van zijn moeder. Maar hoe kreeg hij een boodschap op „Groot-Hijken”? Wacht eens, dát was het. Hij kon het Annekee vragen. Kijk daar kwam ze net terug met de melk.

„Dank je wel, Annekee,” zei hij vriendelijk. „Zeg, ga eens even naast me zitten, als je wilt?”

„Waar is dat voor nodig?”

„Ik heb je wat te zeggen en dat is nogal van belang. Het praat gemakkelijker als je naast me zit.”

„Nou vooruit dan maar, voor een goeie vaderlander moet je wat over hebben.”

Het meisje streek naast hem neer in het gras.

„En nou voor de dag met je verhaal, Dries!”

„Kijk, Annekee, dat zit zo: ze weten thuis niet, dat ik met het leger meega.”

„Zo, zo, ventje, dus jij bent stilletjes weggelopen?”

„Dat nou ook nog weer niet, maar moeder weet niet precies waar ik heen ben. Ik wilde haar verrassen.” En toen kwam het verhaal van de gouden oorbellen. Annekee luisterde met belangstelling. Nu vond ze Dries toch wel weer een flinke jongen. Wie zich druk maakte voor z'n moeder, moest een goed hart hebben.

En daarop volgde het plan, om met het leger van de Prins mee te gaan.

„Jij wilt dus twee vliegen in één klap slaan, begrijp ik wel,” zei Annekee.

„Juustement. Die heidens zullen wel respect hebben voor de soldaten en ik zal zodoende vlugger de oorbellen terugkrijgen.” Annekee knikte.

Die Dries was wel een ondernemende jongen. Hij was het waard, dat ze hem hielp en toen hij vroeg of zij hem helpen wilde zei ze heel gul: „Tuurlijk jô, als je het graag hebt, wil ik wel naar „Groot-Hijken” lopen, om het je moeder te vertellen.”

„Graag, Annekee, jij weet er nu alles van en je kunt moeder dus volledig inlichten.”

„Wil je nog wat brood meenemen voor onderweg, Dries?” vroeg ze, „je kunt nooit weten, hoe lang het duurt voor je weer wat krijgt.”

Terwijl ze weg was, werd het sein tot vertrek geblazen. Alle soldaten sprongen op en stelden zich in het gelid. Dries hield de trommelslager in de gaten. Die deed de riem over z'n hoofd en hing de trom voor z'n buik. Als Annekee nou maar kwam.

Ha! Daar was ze net.

„Ik heb de boterhammen maar in een zakje gedaan Dries,” zei ze, „en er een paar lekkere appels bij gestopt, dan heb je een appeltje voor de dorst,” liet ze er lachend op volgen.

„Hartelijk bedankt Annekee en je wilt moeder wel gen dag zeggen van me? Ik maak het best moet je maar zeggen.”

„t Komt in orde hoor en ga jij nu maar gauw het vaderland van de vijanden bevrijden, Dries!”

Er klonk een tikkeltje spot door haar woorden heen, dat bemerkte Dries duidelijk. Maar dat hinderde hem nu niet meer. Hij vond Annekee een fidele meid en hij wuifde ten afscheid zolang hij nog een stipje van haar kon zien.

III. Dries wordt trommelslager.

Het kwam er nu voor Dries op aan, zo gauw mogelijk zaken te doen. Hij had zijn plan goed in zijn hoofd, maar nu moest hij dat plan ook gaan uitvoeren. Hij begreep best, dat hij maar niet zonder meer, naar de commandant kon gaan en zich als trommelslager presenteren. Als hij dat deed, zou hij vast en zeker een schop voor zijn broek krijgen. Nee, zo moest hij het niet doen. Hij moest het slim aanleggen en eerst eens aanpappen met die jonge tamboer. 'n Praatje maken, dan eens vragen of hij ook eens trommelen mocht en zo langzaam aan op zijn doel afgaan. Hij repte zich langs de soldaten heen, om weer naast de jonge trommelslager te komen. Op zijn rug hing het zakje met boterhammen te bengelen. Die Annekee was toch een beste meid. Ze zou moeder alles vertellen, dus daarover behoefde hij niet in de zorg te zitten. Fijn was dat. De gedachte aan zijn moeder had vanmiddag zijn uitstapje eigenlijk vergald. Maar nu was ook die wolk van de lucht. Nu kon hij met een gerust hart zijn vaderland gaan verdedigen tegen die brutale bisschop van Munster. Wat dacht die kerel wel? Dat de Hollanders zich zo maar eens eventjes lieten inpakken. Nou maar daar zou hij achter komen.

Ha, nu had hij de tamboer ingehaald. Nu moest er een praatje gemaakt worden. Maar dat viel niet mee. Dries begon over het fraaie herfstweer, maar toen de jongen antwoord gaf schetterden juist de tonen van het Wilhelmus weer door de lucht. Zodoende ging het antwoord verloren in het lawaai. Nog maar eens proberen. Omdat Dries dicht bij de Duitse grens woonde, kon hij het plat-duits wel verstaan. Maar een gesprek voeren in die taal viel toch nog niet helemaal mee. Maar eindelijk lukte het toch.

Hij kreeg contact en het bleek, dat de tamboer een vriendelijke jongen was. Ze praatten over het weer en over de hartelijke ontvangst in de buurtschap Heelweg, waar ze zo lekker gegeten hadden. „Dat komt door 't Wilhelmus,” zei de trommelslager. „Daar zijn de mensen hier gek op. Slim bedacht van onze commandant.”

„Nou en of,” meende Dries, „dan weten de boeren ineens met wie ze te doen hebben.”

Daar gaf de jongen geen antwoord op.

„Zeg,” vroeg Dries toen, „is dat trommelen een zwaar werk? 't Lijkt zo gemakkelijk, met een paar stokjes op dat kalfsvel slaan, maar is het heus zo gemakkelijk?”

„Dat zou je niet meevallen, baas,” zei de tamboer, „dat ding is verhipt zwaar en je moet precies weten hoe je slaan moet.”

„Maar je hoeft toch niet te vechten, als er slag geleverd wordt, is 't wel?"

„Dat moest er nog bij komen ook. Verbeeld je, je moet eerst met die zware trom slepen en dan zou je zeker ook je vuurroer of je piek nog moeten gebruiken? Neen vrind, een tamboer heeft 't toch al zwaar genoeg."

Dries zag dit niet in. Hij vond het leuk, aldoor op de trommel te slaan en niet aan de strijd behoeven deel te nemen. Hoe kon die jongen daar nu over mopperen.

„Maar je loopt toch geen gevaar om dood geschoten te worden, dat is toch ook mooi?" begon hij weer.

„Ik begrijp wel, dat jij er niks van snapt," zei de trommelslager lachend, „nog nooit geen echte veldslag meegemaakt, dat begrijp ik wel. Laat ik je dan vertellen, dat een tamboer groot gevaar loopt. Hij moet de soldaten moed in trommelen. Je snapt toch wel, dat hij dat niet kan doen ergens in een hutje op de hei of in een veilige kazemat? Hij moet in het heetst van het gevecht zijn en wapens om zich te verdedigen heeft hij niet. Heus, dat baantje van tamboer kan me gestolen worden, 't is dat ik het doe om de soldij, maar anders was ik rustig thuis gebleven bij m'n moeder."

Het enthousiasme van Dries begon al lelijk in te zakken. Hij voelde, dat hij lang niet meer zo geestdriftig was als vanmiddag, toen hij met Annekee in de boomgaard van „Klein-Gerven" aan 't babbelen was.

Maar deze trommelslager overdreef natuurlijk sterk. Hij wou hem eens bang maken, dat was de zaak, maar zo gauw liet Dries zich niet uit het veld slaan.

„Als je moe wordt wil ik de trom wel eens een poosje voor je dragen," bood hij aan.

„Met alle plezier, als jij er schik in hebt, mag je het nu al doen. Eerst eens even uitkijken, waar de commandant uithangt. O, geen gevaar, die is ver genoeg weg. Hier dan, hang hem maar vlug om je schouder!"

Eer Dries wist, wat er gebeurde, had de tamboer hem de trommel al om de hals gehangen. Toen drukte hij hem de stokjes in de hand en zei: „Zie zo, probeer nu maar eens een flinke roffel te slaan."

't Viel Dries in het eerst niets mee. Dekfels, wat was dat ding zwaar en wat hing dat vervelend tegen je buik te slingeren. En toen moest hij aan 't roffelen. Maar dat was ook geen gekheid. 't Duurde heel even, vóórdat hij wist hoe hij de stokjes moest beethouden. Toen hij dat eindelijk door had, begon het pas goed. Hij moest een roffel slaan, maar er kwam heel wat kijken, voor hij daar de slag van beet had.

Maar de aanhouder wint en na een poosje ging het al heel aardig. Dries voelde zich reeds een volmaakte tamboer.

„Wel, hoe bevalt je je nieuwe vak?" vroeg de trommelslager lachend.

„Best!" pochtte Dries. „'t Moet natuurlijk nog wat wennen, maar ik zou best tamboer willen zijn. Hebben jullie er misschien een nodig? Zeg, doe dan eens een goed woordje bij je commandant."

„Dat zal ik met plezier doen, maar 't zal wel laat in de avond zijn, voor ik kans krijg hem te spreken. Hoe heet jij eigenlijk?"

„Dries Deurlink is mijn naam en ik woon in Varsveld en hoe heet jij?"

„Ik heet Hans Moerbach en ik woon helemaal in Munster, als je weet waar dat ligt?"

„Zeker, dat ligt in Westfalen en daar regeert bisschop Bernhard van Galen."

Hier werd het gesprek onmogelijk gemaakt, doordat de hoornblazers het „Wilhelmus" weer inzetten.

„We naderen zeker weer een dorp," zei Hans. „Hoe heet het dorp, dat daar voor ons ligt?"

„Dat is Harreveld, moeten we daar halt houden?"

„Misschien, maar zeker niet lang. We moeten zijn een heel eind verder voor we ingekwartierd worden."

In Harreveld was de ontvangst even hartelijk als in Heilweg. Het Wilhelmus en de oranje banieren, die de troepen meevoerden, deden wonderen. De boeren sloofden zich ook hier uit, om de soldaten alles te geven, wat ze verlangden. Hans en Dries kregen een paar dikke spekpannekoeken en zodoende behoefde de laatste de boterhammen van Annekee niet aan te spreken. Ze bleven rustig in het zakje zitten, kwamen later nog wel eens te pas, dacht hij.

Veel eerder dan in Heelweg werd hier het sein tot vertrek gegeven. De troep sloeg links af, een zandweg in, in de richting van Zieuwent.

„In het eerste dorp, waar we nu komen, zullen we wel ingekwartierd worden," meende Hans. „'k Zal blij zijn als we daar eenmaal zijn. Mensen wat begint het me te vervelen!"

„Ik hoop maar, dat we bij elkaar kunnen blijven," zei Dries.

„Wou je dat graag? Zal ik er mijn best voor doen."

Ondertussen hing de trom Dries als lood aan zijn nek. Hij kon haast niet meer vooruitkomen en eindelijk stelde hij Hans voor, dat ding maar weer van hem over te nemen.

„Hè, ben je 't nu al moe?" lachte die, „ik dacht, dat jij een trommel zo'n leuk ding vond."

„Vind ik ook, maar ik word er verbazend moe van, ik moet er nog aan wennen, begrijp je."

„Geef maar op, ik heb er al dagen mee gelopen; ik kan het nog wel een poosje volhouden."

Nou, dat was voor Dries een hele opluchting. Hij was eerlijk blij, dat hij van dat ding af was. Het praten ging nu ook weer veel gemakkelijker. Nee, tamboer zijn, was toch niet zo buitengewoon fijn. Hij had zich daar meer van voorgesteld. Maar dat was de ongewoonte natuurlijk. Als hij eenmaal trommelslager was, 'n echte dan, zou het wel veel beter gaan. Zoiets moest ook wennen. Opgewekt begon hij weer te babbelen. En zo onder de gesprekken door vroeg hij aan Hans, waar deze troepen nu vandaan kwamen.

„We zijn vanmorgen uit Doetinchem vertrokken," vertelde hij, „die plaats hebben we gisteren in bezit genomen. Och wat ging dat gemakkelijk. Er was bijna geen tegenstand. Toen er goed en wel een gevecht aan de gang was, gaf het plaatsje zich al over. De weinige soldaten, die het stadje verdedigen moesten, gingen er als hazen van door, zodra we nog maar enkele schoten gelost hadden."

Dries begreep van dit verhaal geen sylabe.

„Komen jullie van Doetinchem?" vroeg hij, „en hebben jullie die plaats veroverd?"

„Ja zeker, dat vertel ik je toch net. Is dat zo'n mirakel?"

Dries zei een tijdlang niets meer. Hij moest dit eerst verwerken. (Wordt vervolgd)

De Vrijwilliger

VERHAAL UIT DE MUNSTERSE
OORLOGEN VAN 1665 EN 1672
door P. de Zeeuw J.Gzn.

4)

„Hoe heet jullie opperbevelhebber?” vroeg hij eensklaps aan Hans.

„Laat eens kijken, dat is een vreemde naam, Gorgas geloof ik, ja ik weet het wel zeker, 't is een Schot in ieder geval!”

„Is het dan Prins Maurits niet?”

„Dat zeg ik je toch. 't Is een kerel uit Schotland, 'n Engelsman als je dat beter begrijpt.”

„Ja, ja, dat weet ik nu wel, maar... eh... met Engeland is de Republiek in oorlog. Er is op zee al heel wat gevochten, heb ik horen vertellen.”

„Dat kan wel en nu gaat het ook te land beginnen!”

„Hoe bedoel je dat Johan?”

„Net zoals ik het zeg. Nu gaan we te land met de Republiek vechten. Onze bisschop, Bernhard van Galen, heeft een verbond gesloten met de Engelse koning, Karel *) moest over de brug komen natuurlijk. Hij heeft de bisschop vier miljoen gulden betaald en nu gaat die het Oosten van de Republiek veroveren. We trekken naar het Noorden. Als we Groningen en Delfzijl hebben veroverd, landen de Engelsen daar en dan gaat het zo rechtstreeks naar Amsterdam!”

Dries voelt de koude rillingen over zijn lichaam lopen.

„Maar Johan, dat jok je toch?” zegt hij.

„Wel neen, jongen, dat jok ik niet. Zó zijn de plannen van de bisschop. Ten minste, dat heb ik me laten vertellen. Of het allemaal waar is weet ik ook niet.”

„Maar waarom zwaaien jullie dan met Oranje-banieren en waarom speelt de muziek het „Wilhelmus”?”

„Om de boeren er in te laten vliegen! Begrijp je dat niet?”

Nee, dat had Dries nooit kunnen bedenken. Zo iets gemeens was eenvoudig niet in zijn hoofd opgekomen.

„Maar dat is toch gruwelijk gemeen, Hans!” barstte hij uit, „dat vind ik in één woord láág!”

„Wind je maar niet zo op Dries, jij begrijpt er niets van. Oorlog is oorlog jongen en dan is immers alles geoorloofd. Wie zijn doel wil bereiken, moet niet voor de middelen terug deinzen!”

„Het komt er maar op aan, welke middelen. Dit vind ik een echt gemeen middel. De mensen hebben jullie onthaald op het beste, dat ze hadden, ik heb het zelf gezien. Ze deden dit, omdat ze meenden, dat jullie het vaderland kwamen helpen en de Prins van Oranje. Nu blijkt het, dat jullie vijanden zijn, die het land veroveren willen.”

„Dat noemen ze nu een krijgslist, Dries! Vind je het niet slim bedacht?”

„Ik word er misselijk van Johan, dat verzeker ik je en ik vind die bisschop Berend...”

„Pas op vriendje, zeg geen kwaad van mijn bisschop hoor!”

Dries zei niets meer. Hij was zo vreselijk geschrokken, dat hij het niet verwerken kon. Daar meende hij,

*) Karel II, de zoon van de in 1649 onthoofde Karel I.

dat hij met de soldaten van de Prins op stap was. hoopte, dat ze hem helpen zouden, als hij het k van de heidens ontdekte en zelfs wou hij trommelslag worden en meevechten. Wat zou Annekee wel zeggen, als ze dát hoorde? O, 't was verschrikkelijk. Hij wist van schaamte niet, waar hij kijken moest. Daar liep hij nu toch mee te marcheren met de troepen van de vijand... 't Was niet uit te houden.

Zijn overpeinzingen werden gestoord doordat de muziek weer het „Wilhelmus” begon te blazen. Johan sloeg een stevige roffel.

„Nu zullen we in Zieuwent zijn,” zei hij, „daar blijven we vannacht en kunnen we eens flink uitrusten.”

Dries gaf geen antwoord.

„Ik ga er vandoor,” dacht hij, „zodra ik daar de kans voor krijg!”

De ontvangst in Zieuwent was weer even hartelijk als in Heelweg en Harreveld. De boeren en de burgers deden, wat ze konden om het de soldaten aangenaam te maken. En toen ze hoorden, dat de troep hier zou overnachten vonden ze dat fijn en waren dadelijk bereid voor voldoende slaapplaatsen te zorgen. Maar natuurlijk moest er eerst gegeten worden. Voor Dries wist, wat hem overkwam, had hij een tinnen bord vol gruttenbrij met stroop op z'n knieën staan. 't Smaakte hem best, want de lange wandeling had hem hongerig gemaakt. Toen zijn bord leeg was, presenteerde Johan hem nog een bord en dat ging er weer in als klokspijs. De boterhammen van Annekee had hij nog in het zakje. Gelukkig maar. Nu hij van plan was er van door te gaan, zouden ze zeker nog heel goed van pas komen.

Zodra het maal genuttigd was zei Johan, dat hij er nu op uitging om een nachtkwartier te zoeken.

„Ik zal mijn best er voor doen, dat we bij elkaar kunnen blijven, hoor Dries,” zei hij gul.

Dries gaf geen antwoord.

Nauwelijks was Johan weg of hij deed zijn dankgebed voor het eten. Hij vroeg de Here hem te willen helpen nu hij weer naar huis terug zou gaan. Hij beleed zijn schuld. 't Was verkeerd geweest, er stilletjes tussen uit te knijpen, dat zag hij nu wel in.

Voorzichtig sloop hij weg, de duisternis van de avond in. Als hij nu de weg naar huis maar terug kon vinden, zou hij wel de hele nacht doorlopen. Misschien was hij dan morgen vroeg weer bij moeder...

IV. Waar zou Dries toch gebleven zijn?

„Drieka, is Dries nog niet thuis uit school?”

Deurlink steekt z'n hoofd om de hoek van de keukendeur, terwijl hij deze vraag aan zijn vrouw doet.

„Nee Gait, ik heb hem nog niet gezien.”

„Wat deksel, waar zit die jongen dan. 't Is melkens-tijd en hij had allang thuis kunnen zijn. Hij moest me nodig helpen!”

„Ja lieve man, maar ik kan die jongen toch ook niet hier kijken. Misschien is hij aan 't spelen gegaan of moet hij schoolblijven!”

„Schoolblijven!” moppert de boer, „dat zou er nog bij moeten komen. Meester Pruimenmeyer moet zijn verstand gebruiken en zulke grote jongens op tijd naar huis sturen. Hij kan best begrijpen, dat er thuis werk op hen wacht.”

„Och man, wat heeft de meester nu verstand van boerenwerk,” sust Drieka, „die zit immers altijd met zijn hoofd in de geleerdheid.”

„Dan moet hij z'n hoofd daar maar eens een beetje uit halen en net doen als een gewoon mens!”

„Wil ik Tonia even naar de meester sturen?”

„Och wel nee, dat helpt niets. Ik zal zelf wel even

gaan, dan kan ik meteen eens een hartig woordje wisselen."

"Zeg, Gait, houd je alsjeblieft kalm, als je bij de meester ben. We weten niet half, wat de goede man elke dag uitstaat met die vlegels van jongens."

Als de boer zijn vrouw beloofd heeft, dat hij niet zal uitvaren tegen de meester, gaat hij er heen. Maar daar pakt de zaak heel anders uit. Meester Pruimenmeyer is in zijn tuin aan 't peren plukken en Deurlink denkt direct, dat Dries de meester daar bij helpen moet. Maar dat is niet zo.

De meester luistert rustig naar de boer en dan zegt hij doodkalm: „Ik was juist van plan eens bij jou te komen vragen, waar Dries gebleven is."

„Maar hij was toch op school vanmiddag?"

„Dat was hij precies niet!"

„Wij hebben hem toch wel gestuurd, meester. Waar zou die jongen dan nu zitten?"

„Ja, daarop kan meester Pruimenmeyer geen antwoord geven. Dat weet hij evenmin als Deurlink."

„Is er dan vanmorgen soms wat gebeurd op school meester?" informeert de boer. Hij kent z'n zoontje, hij was vroeger net zo.

En nu vertelt de meester het verhaal.

't Is voor Deurlink niet leuk, om zoveel moois over zijn stamhouder te moeten horen, maar het is helaas de waarheid.

„Zo, zo, dus dan is hij zeker voor dat beloofde pak slaag op de loop gegaan?" veronderstelt Deurlink.

„Vermoedelijk wel. In elk geval heb ik hem de hele middag niet gezien. Maar waar hij nu uithangt kan ik je natuurlijk niet zeggen."

„Nee, dat begrijp ik. Die drommelse jongen. Ik heb hem zo hard nodig, want 't is druk op de boerderij."

„Vervelend voor je Deurlink, maar ik kan er niets aan doen."

Daarmee kan de boer naar huis gaan.

„Gegroet meester!" zegt hij kort.

Als hij thuis komt is er nog niets veranderd. Dries is weg en blijft weg en het gekste is, dat ze onmogelijk kunnen bedenken, wáár ze hem zoeken moeten. Er is geen enkel spoor van de vermiste.

Deurlink gaat alleen aan 't melken, brommend en mopperend, dat die vervelende jongen hem in de steek laat, net nu hij het zo druk heeft.

Als hij uit het melkland terugkomt is er nog steeds geen spoor van Dries.

„Ik houd het niet uit Gait," zegt Drieka, „ik ben al gedurig naar de weg gelopen, maar ik zie hem nergens. Waar zou hij toch gebleven zijn?"

„Dat weet ik net zo min als jij vrouw. We moesten maar stilletjes afwachten tot sinjeur weer belieft boven water te komen."

„Maar wanneer zal dat zijn? Misschien heeft hij wel een ongeluk gekregen, is hij in het water gevallen of uit een boom. Zulke jongens ook!"

„Je moet je niet dadelijk het ergste voorstellen, moeder. Hij loopt heus niet in zeven sloten tegelijk. Straks staat hij ineens voor je neus. Maar dan zal hij er toch van lusten!" laat hij er grimmig op volgen.

Maar moeder Drieka hoort deze bedreiging al niet.

Ze is weer het huis uit gelopen, ze gaat het af naar de grote weg en tuurt alle kanten uit of ook iets kan bespeuren van de verloren zoon.

„'n Avond, buurvrouw!"

Het is Lammink, die voorbijstapt.

„Verwacht je nog volk?" vraagt hij, „je staat zo op uitkijk."

„Och, die vervelende jongen is nog niet thuis. We begrijpen niet waar hij gebleven kan zijn."

„Hij is toch op een boodschap uit voor je?"

„Op een boodschap uit? Welnee, buurman, we hebben hem vanmiddag naar school gestuurd en daar is hij niet eens geweest. En nu is hij er nog niet!"

„Hij heeft mij verteld, dat hij een boodschap voor zijn vader moest gaan doen."

„Heb je hem dan gesproken!"

„Gesproken! Nu ja, ik zag hem de weg langs lopen en ik zei dat hij de verkeerde kant op ging, zó zou hij nooit in school komen. Toen heeft hij me doodleuk verteld dat hij op een boodschap uit was."

„Waar ging hij heen, buurman?"

„Weet ik niet, maar hij liep in de richting van Heelweg."

Ziezo, moeder Drieka weet nóg niet veel, maar ze weet toch iets en ze gaat vlug het erf weer op, om Gait te vertellen wat ze zo juist heeft gehoord.

„De kant van Heelweg op, zeg je?" vraagt de boer, „maar mens, wat moet die jongen nu toch in Heelweg doen?"

„Ja, dat heb ik me ook afgevraagd, maar wat doet een jongen al niet als hij in de rats zit."

„Nou in elk geval weten we nu toch iets, we zullen maar rustig afwachten; hij zal er gauw genoeg zijn."

Dit is echter niet naar de zin van moeder Drieka.

„Ik zou wel graag willen, dat je eens naar Heelweg ging Gait," zegt ze.

„'t Is me nog al een mooi eind en wat moet ik daar in vredesnaam gaan doen?"

„Kijken of de jongen er is!"

„Och houd toch op. Dacht jij, dat hij daar aan de kant van de weg op me zit te wachten?"

„Dat niet, maar allicht spreek je daar iemand, die hem gezien heeft of iets van hem weet."

De boer heeft in 't minst geen zin in de tocht, maar zijn vrouw houdt zo lang aan tot hij tenslotte toestemt. Maar hij bedankt er voor, om voor zo'n kwajongen die lange weg tweemaal te lopen. Hij gaat eenvoudig te paard.

Het is al donker als hij eindelijk terugkomt.

Drieka staat aan het hek op hem te wachten. Heilmelijk hoopt ze, dat de jongen hij zijn vader achter op het paard zal zitten. Maar al gauw ziet ze, dat dit niet het geval is.

„Ben je wat te weten gekomen Gait?" vraagt ze mat.

„Nee, Drieka, ik ben geen steek wijzer geworden. Ik heb hier en daar eens gevraagd, maar niemand had een jongen als Dries gezien. Dat is trouwens ook geen wonder want ze hebben het daar vanmiddag nogal druk gehad, werd me verteld."

„Waarmee, Gait?"

„Loop maar in huis. Ik moet eerst Bles op stal zetten en dan zal ik het je vertellen."

De boer verzorgt zijn paard. Hij geeft het dier een emmer vol water en vult de ruif met een paar armen vol hooi.

(Wordt vervolgd)

De Vrijwilliger

VERHAAL UIT DE MUNSTERSE
OORLOGEN VAN 1665 EN 1672
door P. de Zeeuw J.Gzn.

5)

Als hij in de keuken bij de tafel zit, doet hij het verhaal over de soldaten, die die middag door Heelweg gekomen zijn. 't Moeten soldaten van de Prins geweest zijn, want ze hadden oranjevaandels bij zich en ze bliezen het „Wilhelmus“. De boeren daar hebben die soldaten van eten en drinken voorzien en toen zijn ze verder getrokken."

„En Dries dan?"

„Dries? Ik heb je toch al gezegd, dat niemand iets van Dries heeft gezien? Maar als je het mij vraagt is die jongen misschien wel met de soldaten meegelopen. Veel te ver natuurlijk. En nu moet hij zien, dat hij thuis komt!"

„Best mogelijk Gait. Dat is net iets voor onze Dries. Niet doordenken, maar handelen naar de ingeving van het ogenblik. Wie weet, waar hij nu loopt te dolen, o, ik moet er niet aan denken. Het wordt nacht en nu is die jongen niet thuis!"

„Och hij komt wel weer terecht, Moeder, maak je maar niet bezorgd. 't Is geen klein kind meer."

„Nee, dat is zo, maar och, Gait, 't is toch ook nog maar een kind. Wat moet hij beginnen in de donker. Misschien weet hij de weg terug niet meer te vinden en dan loopt hij daar te dolen."

„Hij kan wel ergens bij een boer in de hooiberg slapen, maak je maar niet bang, hoor. Dries redt zich wel! Kom we moeten naar bed!"

Zeker, ze moeten naar bed.

Het is bedtijd, maar moeder Drieka weet nu al, dat ze geen oog zal dicht doen. Hoe zou een moeder kunnen slapen, terwijl ze niet weet waar haar kind vertoeft. Wie weet zwerft de jongen nu ergens in een bos of langs een veldweg. O, ze moet er niet aan denken. Met de soldaten meegegaan? Maar hij zal toch niet gaan vechten?

Deurlink, doodmoe van het werk van die dag en van zijn tocht naar Heelweg, slaapt al spoedig als een roos, maar Drieka doet geen oog dicht. Telkens schiet ze overeind in de bedstee, als ze meent, dat ze iets hoort.

Heel in de vroegte is ze al weer op. Ze gaat naar buiten, maar op het erf is geen spoor van Dries te vinden. Het werk op de boerderij gaat weer, zoals het alle dagen gaat. Om acht uur komt meester Pruimenmeyer het erf oplopen. Hij komt informeren of de jongen al boven water is. Nee, Dries is nog niet terecht en de meester maakt maar niet veel praatjes, want hij begrijpt best, dat vrouw Deurlink hem voor een deel een verwijt maakt van het ongeluk, dat haar nu getroffen heeft.

In de loop van de morgen komt er een fris meisje het erf op lopen. Als op haar „volk-geroep" moeder Drieka de deur heeft geopend, vraagt ze of ze op Groot-Hijken terecht is.

Ja, dat is ze inderdaad en ze moet maar binnenkomen.

Dan valt ze dadelijk met de deur in huis en vertelt, dat ze met een boodschap van Dries komt.

„Een boodschap van Dries?" vraagt vrouw Deurlink en haar gezicht begint te stralen. „Heb jij hem gezien? En hoe maakt hij het? Waar is hij nu?"

Zoveel vragen kan Annekee niet in een keer beantwoorden en ze vraagt of het goed is, dat ze haar verhaal maar van het begin af vertelt.

Zeker, dat moet ze dan maar doen.

En Annekee vertelt van de Prinsen-soldaten, die geteren door Heelweg zijn getrokken. Een deel daarvan is ook op het erf van hun boerderij Klein-Gerven geweest en ze hebben daar gegeten en gedronken dijkwerkers.

„En was Dries daarbij?"

„Ja, daar was Dries bij, vrouw Deurlink. Hij vertelde me, dat hij vrijwilliger wilde worden, bij de soldaten van de Prins. Hij wou trommelslager zijn. Vond hij een leuk werkje en daarbij behoefde je niet te vechten. Hij wou beslist meehelpen, om de vijand het land te drijven!"

„Och zo'n jongen, och, die Dries toch!" zucht Drieka. In al haar narigheid is ze er toch nog trots op dat Dries zo vaderlandslievend is.

„Hoe wisten jullie, dat het soldaten van de Prinsen waren?" vraagt ze dan.

„Dat was goed genoeg te zien," meent Annekee. „Zie die droegen oranjewimpels en ze speelden voortdurend het Wilhelmus. Nou en toen was Dries niet meer te houden. Hij had al een kameraad gevonden, 'n tamboer, en die zou hem wel helpen, meende hij."

„Maar waarom kom jij me dat nu allemaal vertellen?" vraagt vrouw Deurlink.

„Omdat Dries me dat zelf heeft gevraagd!"

„Och, die jongen, dus hij was zijn moeder niet vertegenwoordiger?"

„Helemaal niet. Eigenlijk was Dries heel wat anders van plan. U is een paar gouden oorbellen kwijt is 't niet?"

„Ja, tenminste, dat zal wel zo zijn, want ik heb ze nog niet teruggevonden."

„Juist. Nou en om die oorbellen op te sporen is Dries op pad gegaan. Hij meende, dat een van die heidens, die hier langs getrokken zijn, ze had weggepakt."

„Ja dat zal wel zo zijn."

„Nou hij wilde het kamp van die Zigeuners gaan opsporen en dan met de Schout er op af gaan. Toen kwamen de soldaten en toen is hij met hen meegelopen. Hij hoopte het kamp te vinden en dan zouden die heidens wel gauw die oorbellen geven. Maar ja, lat is hij weer van plan veranderd en nu was hij wel goed van voornemen, om met de troepen van de Prins mee te gaan als vrijwilliger. Ik moest u maar zeggen dat hij het best maakte en dat u volstrekt niet ongerust behoefde te zijn!"

Zo eindigt Annekee haar verhaal.

Moeder Drieka straalt, ondanks haar zorgen. Zo'n Dries toch, zo'n jongen. Gaat hij zo aan het toebereiden voor z'n moeder.

Dat er bij de jongen ook een beetje eigenbelang bij kwam, dat hij de straf van meester Pruimenmeyer wilde ontlopen, dat vertelde ze niet aan het meisje. Daarvan behoefde dit vreemde kind niets te weten. Toch is ze Annekee heel dankbaar. Ze zet een krommel voor haar op tafel en legt er een paar dikke krakelingen naast.

Maar dan komt Deurlink binnen.

„Nou dat is me ook een mooie geschiedenis," zegt hij, „moet je horen Drieka..." De vrouw knikt in de richting van Annekee en dan pas ontdekt de boer een meisje.

„Zo, zo, heb je volk. Wat is dat voor een deertje?”
„Dat is Annekee Garvelaar van Klein-Gerven uit Heelweg,” zegt Drieka. Maar vertel nou eerst jouw mooie geschiedenis eens.”

„Wel mens, laten de Munsterse soldaten gisteren Deutekom *) hebben ingenomen!”

„Dat is toch niet waar Gait?”

„Ja zeker, dat is waar. 't Is me daarnet verteld. En zo gemeen als ze dat daar aangelegd hebben. Ze kwamen er aan met oranjevaandels, terwijl de muziek het „Wilhelmus” speelde. Ze moeten om Varsseveld heen getrokken zijn in de richting van Harreveld. Overal hebben de boeren die lui getraceerd, want ieder meende, dat het soldatenvolk van de Prins was!”

„Maar Gait 't is niet te geloven!”

„En toch is het zo Drieka; 'n mooie wereld wordt het tegenwoordig.

Annekee is krijtuit geworden.

„Is het wáár, wat u daar vertelt, baas Deurlink?” vraagt ze, is dat heus waar?”

„'t Is me voor de eerlijke waarheid verteld, kind!”

„Maar dan is vader er ook smerig ingevlogen. Ze hebben op Klein-Gerven stapels boterhammen opgegeten, alle belegd met worst of ham. Ze hebben een ton vol karnemelk opgedronken en zo wat alle vruchtbomen leeggeplukt!”

„O Annekee en onze Dries dan?” roept Drieka op eens.

„Wat is er met onze Dries?” vraagt de boer.

Nu vertelt de vrouw het verhaal en ze besluit: „Dan is me die jongen met de vijand mee, Gait. Begrijp toch eens man; nou is Dries vrijwilliger bij de soldaten van de Munsterse bisschop!”

Daar zijn ze alle drie een poos stil van.

Het is Annekee, die het eerst weer begint.

„Maak u maar niet ongerust, dat Dries vrijwilliger geworden is bij de vijand. Dat heeft hij beslist niet gedaan, geloof dat maar.”

„Maar kind, hoe kun jij dat nu weten?” vraagt Deurlink.

„Omdat ik een hele tijd met Dries gepraat heb, daarom. Hij is een echte vaderlander. Hij zei, dat hij mee ging doen, om de Munstersen zo gauw mogelijk het land uit te jagen.”

„Zei hij dat heus, Annekee?” vraagt moeder Drieka.

„Ja vrouw Deurlink, dat zei Dries en daarom weet ik zeker, dat hij nooit met de vijand mee zal doen!”

Daar knapt de vrouw toch van op. Het meisje beweert het zo pertinent, dat het zeker waar moet zijn. Doch dan rijst opeens weer een andere vraag.

„Waar moet de jongen dan gebleven zijn, Annekee? Als hij niet met de Munstersen mee wil vechten, moet hij toch weglopen. Waar is hij dan heengegaan?”

Daar weet Annekee ook geen antwoord op te geven. Zuchtend staat ze op. „Kom ik zal maar weer eens naar huis gaan,” zegt ze, „dan ben ik net op de middagpot thuis. Nou gendag baas Deurlink, dag vrouw Deurlink, het beste er mee!”

Vader en moeder bedanken het meisje nog eens hartelijk voor de boodschap, die ze gebracht heeft. Ze heeft er een verre reis voor over gehad. Als Annekee al in het deurgat staat, keert zij zich om en vraagt: „Als jullie iets van Dries horen, wil je het mij dan ook laten weten. Ik ben heel nieuwsgierig, dat begrijpen jullie wel!”

De boer en zijn vrouw beloven, dit stellig te zullen doen. Dan gaat het meisje weg... twee verslagen ouders achterlatend.

* Oude naam voor Doetinchem.

V. De gids in de nacht.

't Valt Dries niet mee, als hij goed en wel buiten het dorp Zieuwent is. 't Is aarde-donker. Er lopen verschillende wegen op het dorp uit. Hoe moet hij nu de weg naar Harreveld vinden?

'n Ogenblik denkt hij er over maar weer terug te gaan en Hans op te zoeken. 't Is niet aardig van hem er zo stilletjes tussen uit te knippen. Hans zal niet weten, wat hij er van denken moet. Als hij vannacht nog eens rustig in het kwartier bleef en dan morgen vroeg op pad ging? Maar nee, dat kan ook niet. Stel je voor, dat Hans het voor elkaar gekregen heeft bij de commandant. Dat hij als vrijwilliger is aangenomen. Hoe moet hij dan morgen weg zien te komen? Dat zullen ze hem dan zeker beletten. Ze noemen hem dan misschien wel een deserteur of een verrader. Denkelijk wordt hij opgesloten of... doodgeschoten. Dries rilt als hij er aan denkt. Wat las vader vanmiddag ook weer? „Omdat niet haastelijk het oordeel over de boze daad komt, daarom is het hart van de kinderen der mensen in hen vol om kwaad te doen.” Ja, zo was het. Hoe kon hij ook zo dwaas zijn, om weg te lopen; voor een pak slaag nog wel. Zeker, toch ook om de oorbellen! Maar Dries weet best, dat dit maar een smoesje was, waarmee hij zijn geweten wilde sussen.

„Och Here!” zucht Dries, „wat ben ik toch een verkeerde jongen. Wil me toch alsjeblijft helpen. Wat zal moeder nu in de onrust zitten.”

Langzaam loopt hij verder. Hij meent, dat deze weg naar het Zuiden loopt, in de richting van Harreveld, maar als hij een poosje later in een bos belandt, weet hij meteen heel zeker, dat hij aan het dwalen is. Want vanmiddag, toen hij met de soldaten meeliep, zijn ze immers niet door een bos gekomen? Nou dan! Dan is het toch duidelijk, dat hij verdwaald is. Wie weet, waar deze weg op uitloopt? Zo zal hij zeker nooit thuis komen. Het beste zal zijn, maar weer naar Zieuwent terug te keren en dan nog eens te proberen of hij de weg naar Harreveld vinden kan. Misschien loopt er wel iemand, die hem op de goede weg kan brengen.

Juist als hij zich omdraait, om het bos weer uit te lopen hoort hij voetstappen achter zich en een zware stem vraagt: „Waar moet jij heen knaap?”

(Wordt vervolgd)

De Vrijwilliger

VERHAAL UIT DE MUNSTERSE
OORLOGEN VAN 1665 EN 1672
door P. de Zeeuw J.Gzn.

6.)

Dries schrikt eerst van die vreemde stem, maar dan ineens is hij heel blij, dat hier iemand is, die hem wellicht helpen kan. Hij wilde immers naar het dorp terug, in de hoop iemand te zullen vinden, die hem de weg wil wijzen.

„Ik moet naar Harreveld,” zegt hij, „maar ik ben verdwaald; dit is de weg niet.”

„Ja verdwaald ben je zeker! Woon jij in Harreveld?”

„Nee, ik moet nog verder zijn; ik woon vlak bij Varsseveld op de boerderij Groot-Hijken.”

„Da's een mooi eind weg,” zegt de vreemde, „dan zul je vanavond niet meer thuiskomen vriend.”

„Nee, dat zeker niet, maar dan toch morgenvroeg. Als ik de goede weg maar weet, loop ik de hele nacht door!”

„Zal je niet meevallen, 't is pik-donker en je hebt alle kans, dat je nog eens verdwaalt.”

Ja, dat is waar, daaraan had Dries zo gauw niet gedacht. Wie weet, waar hij dan terecht kwam?

„Je treft het,” zei de vreemde weer, „ik moet ook die kant uit. Als je dat wilt zal ik je gids zijn in deze pik-donkere nacht!”

„Graag sinjeur!” zegt Dries, „heel graag, u weet de weg zeker wel?”

„Ik ken hier elk paadje!” broemt de vreemde, „en nu vooruit. We hebben hier al veel te lang staan praten. Jij loopt mij maar achterna, dan kom je wel, waar je wezen moet!”

„Graag sinjeur!” zegt Dries.

De jongen had gemeend, dat de vreemdeling het bos uit zou gaan, in de richting van Zieuwent. Maar dat deed hij niet. Hij liep integendeel dieper het bos in en daarover was Dries erg verwonderd. Maar lang dacht hij daarover niet na. De gids zou zeker langs het hoespad op de grote weg komen, die naar Harreveld voerde. Daarover behoefde hij zich niet ongerust te maken. Hij had nu iemand gevonden, die hem de weg wilde wijzen en dus moest hij maar rustig achter hem aan lopen.

„Hoe heet jij?” vroeg de man, toen ze een eind gelopen hadden.

Dries noemde zijn naam. En toen vroeg de vreemdeling wat hij zo ver van huis moest doen.

Ja, daar zat Dries. Moest hij nu vertellen over meester Pruimenmeyer, of over de gouden oorbellen van zijn moeder? Welnee, daarmee had die vreemde man toch zeker niets te maken? Nee, hij zou alleen maar vertellen over de soldaten.

Zo hing Dries dan een lang verhaal op over de soldaten, die hij had aangezien voor soldaten van de Prins. Hij had vrijwilliger willen worden, maar in Zieuwent was hij er achter gekomen, dat het soldaten waren van de bisschop van Munster — vijanden dus — en toen was hij in eens tot het besluit gekomen, maar weer naar huis terug te gaan.

„Daar heb je gelijk in jongen!” klonk het, „jij wilt dus niet tegen je eigen vaderland vechten?”

„Geen denken aan sinjeur. Ik was wel graag vrijwilliger geworden, maar dan voor de Prins!”

'n Tijdlang werd er gezwegen. De vreemde liep met grote passen voor Dries uit en de jongen had soms moeite, om hem bij te houden. En het ging nog steeds dieper het bos in. Waar zou hij toch terecht komen? Hij kon niet begrijpen, dat het zo ver was; voor de ze weg naar Harreveld hadden bereikt. Ze hadden nu toch zeker al een uur gelopen. Dries begon dorst te krijgen. Ineens herinnerde hij zich het zakje van Anneke. Al lopend maakte hij het open en haalde er twee appels uit.

„Wilt u een appel, sinjeur?” vroeg hij.

„Heb jij appels?”

„Ja zeker, ik heb ze gekregen van een meisje in Heelveld.”

„Nee dank je; eet ze zelf maar op!”

Dries zette zijn tanden in de appel en at hem met smaak op. Daarbij dacht hij dankbaar aan de goede Anneke, die hem die lekkere vruchten had meegegeven. „Bar aardig van Anneke,” dacht de jongen, als ik weer thuis ben, ga ik vast eens naar Kleingerven, om ze er nog eens voor te bedanken. Wat kwamen die appels nou best te pas; echt appeltjes voor de dorst, net zoals Anneke gezegd had.

De appels waren allang verdwenen en nog altijd liep de gids door de donkere nacht vóór Dries uit. Zou daar nooit een eind aan komen? Ze konden nu toch langzamerhand wel in Harreveld zijn? Dries begon zijn benen geducht te voelen. Hij had vandaag nog bijna niet anders gedaan dan lopen.

„Sinjeur,” vroeg hij, „zouden we niet eens een poosje rusten, ik begin flink moe te worden!”

„We zijn er bijna!” klonk het antwoord.

„Waar? In Harreveld?”

„Wie praat er over Harreveld? Ik zeg dat we er nu bijna zijn en dat is natuurlijk, waar ik zijn moet!”

„Waar moet u dan zijn Sinjeur?”

„Dat zul je wel zien, als we er zijn!”

Er begon een vaag gevoel van onrust het hart van Dries binnen te kruipen. Wat gaf die man toch vreemde antwoorden. Was die gids in de nacht wel helemaal te vertrouwen? Hij was zo maar domweg achter de man gaan aanlopen, omdat hij zo in de knoei zat. Maar hij kende niets van die kerel. Hij wist niet eens, hoe hij heette of waar hij heen moest. Hij had zichzelf maar als gids aangeboden en Dries was daar maar direct op ingegaan. En dat was alles. Nu waren ze waarschijnlijk al een paar uur aan 't lopen door een donker bos, zonder dat hij er enig vermoeden van had, waar hij terecht zou komen. Dries vroeg zich af, of hij die kerel nog wel verder volgen moest. Was het niet veel beter, om terug te gaan? Zou dat mogelijk zijn?

Hij wist nu helemaal niet meer, waar hij zich bevond. Nergens was een huis of een hut te ontdekken.

Ha, daar kreeg hij een idee: hij zou bij het eerste huis, waar ze langs kwamen, aankloppen en vragen of hij daar blijven mocht tot het dag werd. Morgen vroeg zou hij dan wel verder zien. 't Moest al gek gaan als hij dan de weg terug niet kon vinden. Deze gedachte hield er een tijd-lang de moed weer in bij Dries. Scherp keek hij links en rechts of er niet ergens een stulp was te ontdekken. Er moest toch hier of daar wel een houthakker of een boswachter wonen? Maar hoe scherp hij ook keek er was niets te bespeuren, dat op een menselijke woning geleek.

Eindelijk bleef de jongen staan.

Hij bedankte er voor nog één stap te doen. 't Was een zachte September-nacht. Hij kon best hier in het bos een poosje slapen. Als een blok liet hij zich neervallen in het mos. Maar dadelijk stond de gids bij hem.

„Wat haal je nou voor gekheid uit?” vroeg hij bars. „Vooruit opstaan en doorlopen! We zijn zó waar we wezen moeten en dan kun je lang genoeg liggen!”

„Ik ben doodmoe Sinjeur, ik kan niet meer!” zuchtte Dries. „Maar u hoeft zich aan mij niet te storen, gaat u maar verder, ik vind mijn weg wel weer als het dag is.”

„Geen sprake van!” klonk het ruw. „jij gaat met mij mee, vooruit!” En terwijl de vreemdeling dit zeide pakte hij Dries onzacht bij de arm en hees hij de jongen overeind.

„Maar ik ben toch zeker mijn eigen baas!” snauwde hij, terwijl hij probeerde zich los te rukken.

„Geweest!” zei de gids, „maar dat is nu voorbij. Je hebt maar te kiezen: gewillig mee gaan of eerst een flink pak slaag krijgen! Zeg maar op, wat wil je?”

Dries wist nu niet meer hoe hij het had. Die vent deed net alsof hij baas over hem was. Hij rukte nog eens, om zich los te werken, maar 't was alsof er een ijzeren band om zijn arm was geslagen. Hij kon zich onmogelijk losmaken.

„Sinjeur,” zei hij toen, „u zoudt me de weg wijzen!”

„Nou dat doe ik immers ook. Als jij mij maar rustig naloopt komt alles terecht. Maar je moet geen streken uit gaan halen, vooruit je loopt nu vóór me, dan kan ik je beter in 't oog houden!”

Dries begreep wel, dat er weinig anders op zou zitten en dus liep hij op het bospad voor de vreemde gids uit. Lopen was het eigenlijk niet meer: hij slofte maar wat, want hij was doodop van vermoeidheid.

Opeens ontdekte hij licht. Tussen de stammen door zag hij een vuur branden. Dadelijk bleef hij stilstaan en zei: „Ziet u dat, Sinjeur, er brandt daar ginds een vuur. Denkkelijk zullen daar wel mensen zijn en kunnen we wat uitrusten en slapen!”

„Dat denk ik ook: daar zijn mensen en daar moeten we zijn, onze tocht loopt ten einde. Je moet nog maar even volhouden!”

Het vooruitzicht van spoedig te kunnen rusten, gaf Dries weer nieuwe moed en zo flink mogelijk stapte hij voort. Al spoedig vernam hij stemmen en nu was hij echt blij. Daar waren dus weer mensen, hij zou er kunnen rusten en slapen en morgen vroeg zou hij naar huis kunnen gaan.

Maar toen hij dichter bij kwam, begon hij toch weer langzamer te lopen. Zeker, er waren daar mensen: hij zag ze nu al heen en weer lopen, maar bij het licht, dat van het vuur afscheen, meende hij een woonwagen te zien staan, al spoedig ontdekte hij een tweede wagen. Hij zag een paar paarden, die aan de bomen vastgebonden stonden — wat moest dat allemaal betekenen? Hij stond stil en toen de gids naast hem stond zei hij: „Maar Sinjeur, dat is... dat is het kamp van de heidens!”

„Dat heb je goed geraden Dries: We zijn bij het Zigeunerkamp aangekomen en daar moesten we zijn ook!”

VII. In het kamp van de Zigeuners

't Was alsof de jongen een klap van een molenwiek kreeg, toen hij deze woorden hoorde. Hij wilde het direct op een lopen zetten, maar hij begreep, dat daarvoor nu minder kans was dan ooit. Onder een der wagens hoorde hij een hond blaffen en hij begreep

best, dat die knaap hem dadelijk achterna gestuurd zou worden, als hij probeerde te ontsnappen.

Het kamp van de heidens!

Vanmiddag was hij er zo moedig op uitgestapt, om dat kamp te ontdekken. Als hij het gevonden had, zou hij er de schout bij halen en dan zouden ze wel heel gauw moeders oorbellen terug hebben. Zo had hij deze middag lopen denken. En nu had hij zijn zin, nu wás hij in het kamp van de Zigeuners, maar als een gevangene. Als versuft stond hij naar het vuur, de wagens en de mensen te kijken. Hij hoorde hoe de gids, in een taal die hij niet verstond, zijn bevelen stond uit te delen, en hij zag hoe de mannen, die om het vuur gehurkt zaten, onmiddellijk opsprongen en deden, wat hij zeide.

De gids was zeker de hoofdman van de heidens!

Maar wat zouden ze nu met hem willen? Zou hij hier vannacht mogen slapen en zou de gids hem dan morgen de weg wijzen naar Varsseveld? Hij hoopte het hartelijk.

„Heb je honger?” vroeg de gids.

„Nee!” zei Dries, „niet in 't minst!”

Hij had wél honger, maar hij rilde er van eten te moeten krijgen van deze Zigeuners. Hij had toch altijd de boterhammen van Annekee nog, die zou hij wel opeten als hij straks op z'n slaapplek lag.

„Zo, geen honger, nou dan moet je maar gauw gaan slapen! Je zult wel moe zijn! Kom maar mee!”

Dries volgde de man.

Deze liep op één der wagens toe, deed de deur daarvan open en commandeerde de jongen naar binnen te gaan. Dries strompelde het trapje op, dat voor de deur stond en keek toen in een donkere ruimte.

„Wacht ik zal je even bijlichten!” zei de man. Hij liep naar het kampvuur, haalde er een brandend stuk hout uit en hield dat voor de geopende deur. Nu kon Dries zien. 't Zag er allesbehalve gezellig en fris uit. In een hoek lag een bos stro en de man gebod hem daarop te gaan liggen. Er lag een oude paardedeken naast, die kon hij over zich heen leggen. Dat was alles.

Zodra Dries het plekje had bereikt, sloeg de man de deur dicht. Dries hoorde hoe hij die op slot deed. Zie zo, nu zat hij opgesloten in een wagen in het kamp van de heidens. Zachtjes liet de jongen zich op de grond glijden, hij haalde toen de deken over zich heen en begon te schreien. Zo verlaten als hij nu was, had hij zich nog nooit gevoeld. Hij dacht aan zijn moeder, hij dacht aan de goede Annekee en hij had spijt, dat hij zo dwaas was geweest, om met de soldaten mee te lopen. Was hij maar rustig naar school gegaan.

(Wordt vervolgd)

De Vrijwilliger

VERHAAL UIT DE MUNSTERSE
OORLOGEN VAN 1665 EN 1672
door P. de Zeeuw J.Gzn.

7)

Dan zou hij van meester Pruimenmeyer een pak voor zijn broek gehad hebben. Maar was dat zo erg? Was het niet honderdmaal erger, om in een groot bos in een Zigeunerkamp te moeten slapen? Wat zouden ze toch met hem willen? Zou hij morgen naar huis mogen? Of zou die vreemde kerel hem in het kamp willen houden? Zouden ze een Zigeuner van hem willen maken?

O, Dries moest er niet aan denken. Nooit zou hij dan zijn vader en moeder weerzien en Tonia en de anderen. En nooit zou hij weer naar Klein-Gerven kunnen gaan, waar Annekee woonde. Zou Annekee woord gehouden hebben en naar Groot-Hijken gegaan zijn? Zeker dat had ze vast. Of anders deed ze het morgen wel.

De gedachte aan het meisje, herinnerde hem er aan, dat hij honger had. Hij peuterde het broodzakje los en begon te eten. De boterhammen smaakten hem als koek. Ineens bedacht hij, dat hij zo maar was begonnen te eten, zonder vooraf te bidden. Nou ja, dat kwam door de grote ellende, waarin hij nu verkeerde. Maar als zijn brood straks op was, zou hij danken en bidden tegelijk. Foei, wat was hij toch verschrikkelijk moe. De laatste happen kon hij bijna niet wegstrijken, zo'n slaap had hij.

Toen het brood op was, ging hij op zijn knieën zitten en bad. Hij vroeg de Here om vergeving voor al het verkeerde, dat hij die dag had gedaan. Hij bad om bewaring in de nacht en vroeg of de Here hem weer gauw thuis wilde doen komen. Alles vertelde hij aan de Here en toen hij „amen” had gezegd, voelde hij zich veel rustiger. Al waren vader en moeder nu ver weg, de hemelse Vader was toch dichtbij. Hem kon hij alles zeggen.

Nog maar goed en wel had hij zich op het stro uitgestrekt of hij sliep, hij sliep als een blok hout. Zodoende hoorde Dries niets van de drukte, die er in het kamp heerste. Hij bemerkte niet, dat de paarden aangespannen werden en hij voelde helemaal niet, dat de wagen, waarin hij sliep, begon te rijden. Toch hotste en schommelde de wagen nogal over de ongelijke wegen. Maar Dries sliep maar, hij sliep en hij droomde. In zijn droom was hij weer thuis bij moeder Drieka en daar kwam Annekee binnen. Ze lachte vrolijk en ze had een paar appels in de hand. Maar Dries kon alles niet goed zien. 't Was zo donker. De gordijnen zaten voor de ramen. Opeens schoof Annekee die gordijnen weg en toen straalde de zon naar binnen. Doch nu was het meisje meteen verdwenen.

Dries opende de ogen. Door de kleine ramen van de woonwagen vielen de zonnestralen naar binnen. En ineens wist hij het weer: hij was niet thuis, maar hij lag in de wagen van de Zigeuners.

Foei, wat was hij stijf. Dat kwam bepaald van het lopen, dat hij gisteren had gedaan en van het ongemakkelijke bed, waarop hij had liggen slapen.

Wat was dat nu? Reed de wagen? Ja zeker, hij voelde het duidelijk; de wagen hotste heen en weer.

Ze waren niet meer in het bos. Anders had de zon immers niet zo fel naar binnen kunnen schijnen? Dries rees overeind en liep naar een der kleine ruitjes. Hij keek naar buiten. Jawel, net zoals hij dacht. Het kamp was opgebroken en de wagens reden langs de weg. Hij gluurde door het ruitje in de deur en zag een grote, forse man, die naast het paard liep. Dat zou bepaald zijn gids zijn, die hem vannacht naar het Zigeunerkamp had gebracht. 't Was nu maar de vraag, waarheen de wagens op weg waren. Zouden ze naar Varsseveld rijden, of misschien naar Harreveld. Als hij daar vast maar was, dan kwam hij wel verder. Nog altijd hoopte hij, dat de man het goed met hem meende. Dat hij hem op weg naar huis zou brengen. Maar waarom had hij hem dan in deze wagen opgesloten? Was hij bang, dat hij zou ontsnappen? En als hij dat deed, zou dat dan nog zo erg zijn? Hij liep toch op zijn eigen benen, als hij weg wilde lopen? Maar het was misschien juist de bedoeling, dat hij niet wegliep! Deze gedachte verbijsterde de jongen een ogenblik. Zou die kerel hem hier willen doden? Zou hij met de Zigeuners moeten samenleven en een Zigeuner moeten worden?

Maar dat was toch verschrikkelijk!

Dat kon toch niet? Dat mocht toch niet?

Hij behoorde toch thuis bij zijn vader en moeder!

„En waarom ben je dan van huis weggelopen?” klonk er een zachte stem in zijn binnenste.

Daar had je het. Hij was weggelopen, met het mooie smoesje, dat hij de gouden oorbellen van zijn moeder wilde opsporen. Gekheid natuurlijk! Niemand had hem dat besteld. Daar zat hij nu, de dappere vrijwilliger, nu was hij een gevangene van de Zigeuners! De oorbellen van moeder! Zou die Zigeuner ze werkelijk gestolen hebben? Dan moesten ze toch hier ergens zijn. Dries keek eens in de wagen rond. Verwachtte hij soms, dat de bellen hier of daar zouden liggen? Dan had hij het geheel en al mis. Ze waren natuurlijk nergens te zien. Hij zag alleen een oude kist in een hoek staan en toen hij er heen liep, om eens te zien wat daar in zou zitten, zag hij, dat de kist op slot zat. Daar bleef hij dus fris van. Maar hij dacht, dat de schat daar wel eens in kon zitten. Waarom zou die kist anders zo secuur op slot zitten? Hij liep weer naar de deur en probeerde of die los was. Mis! De deur zat nog stevig op slot. De gids was dus blijkbaar heel bang, dat zijn beschermeling zou ontsnappen.

Helemaal ongelijk had hij niet, dacht Dries, want hij had zich vast voorgenomen er van door te gaan, zodra hij daartoe de kans kreeg. Voorlopig zou dat niet gaan, want de wagens reden maar gestadig door en zijn wagen zat bovendien nog op slot. Niemand bekommerde zich om hem, niemand kwam hem vragen of hij wat eten moest. Gelukkig zaten er nog enkele boterhammen van Annekee in het zakje. Het waren de laatsten en ze kwamen hem nu goed van pas. Maar toen zijn honger gestild was, begon de dorst hem te kwellen. In de wagen kon hij nergens water ontdekken en op zijn herhaaldelijk geklop werd eenvoudig niet gelet. De man, die het paard van zijn wagen mende, hoorde hem wel kloppen, hij keek ook wel om, maar hij dacht er zelfs niet over, om te vragen wat hij verlangde. Stellig begreep hij het wel, maar hij gunde zich de tijd niet, de wagen daarvoor te laten stilhouden.

Laat na de middag bereikte de stoet weer een bos en toen er een open plek gevonden was, werd er halt gehouden. De paarden werden aangespannen, een vuur werd aangelegd en aan alles was te merken, dat er toebereidselen gemaakt werden voor een maaltijd.

Eindelijk werd de deur van de wagen geopend en stapte de gids van Dries naar binnen.

„Zo ben je al wakker?” vroeg hij.

„Allang!” zei Dries, „ik heb een vreselijke dorst. Wil je me niet wat water geven?”

De man schreeuwde iets naar buiten en het duurde niet lang of er kwam een meisje aan met een houten nap vol water. Gulzig dronk Dries de nap leeg.

„Zijn we nog niet in Varsseveld, Sinjeur?” vroeg de jongen toen hij genoeg gedronken had.

„We zijn in Westfalen!” klonk het stug.

„Dan zijn we buiten de Republiek!” zei Dries.

„Zeker en wat zou dat?”

„U zoudt me toch immers de weg wijzen naar huis? En nu zit ik in een vreemd land! U begrijpt toch, dat ik naar huis wil?”

„Jij hebt er niks mee te maken, wat ik begrijp. Als jij maar begrijpt, dat je niet naar huis gaat! En laat ik je nu meteen maar waarschuwen, dat je geen gekke dingen moet uithalen. Als je probeert uit ons kamp weg te lopen, zal je niet ver komen knaap. Nero heeft je zó bij je kladden, als je daar maar om denkt. Hij heeft behoorlijke tanden in zijn bek en hij zal je dat weglopen dus gauw afleren!”

„Maar wat wil je dan met me! U is toch geen baas over me?” vroeg Dries boos.

„Jij wordt mijn zoon!” klonk het bars. „Ik heb zelf geen kinderen en toen ik jou in het donkere bos vond, dacht ik, dat is een flinke jongen, die neem ik mee naar het kamp en dan wordt hij mijn zoon. Wat zeg je daarvan? Lijkt je dat wat?”

„Dat lijkt me helemaal niet en het mag ook niet! Ik behoor thuis bij vader en moeder en jij...”

„Maar je bent immers weggelopen ventje? Waar praat je dan over?”

„Gaat je niets aan!” beet Dries terug, „als je maar weet, dat ik je zoon nooit wil zijn en dat ik er van door ga, zo gauw ik er de kans voor krijg. Ik weet trouwens niet eens hoe je heet!”

„Om met het laatste te beginnen: jij noemt me Zeno begrepen? En wat dat weglopen betreft, daar zullen wij wel voor zorgen. Ik heb je al gezegd, dat je daarvoor niet eens kans krijgt. En nou moet je aan 't werk. Luilakken kunnen we in ons kamp niet gebruiken. Je gaat aan 't houthakken! Vooruit!”

Dries werd de wagen uitgeduwd en al gauw was hij bezig met houthakken. Toen de middagpot gekookt was kreeg hij zijn deel, maar het smaakte hem helemaal niet. Alleen de honger dreef hem er toe, wat te eten, maar het smaakte hem in 't minst niet.

Na het eten werd hij bij het kampvuur gezet en moest hij stoken. Zeno verdween met een paar andere mannen, maar Nero bleef al die tijd vlak bij Dries liggen. Als hij maar meende, dat de jongen een beweging maakte om er van door te gaan, begon hij al te grommen. Dries voelde zich meer dan ellendig.

Het was al een eind in de nacht toen Zeno terugkeerde. Hij en zijn mannen droegen gevulde zakken op hun rug, maar wat daar in zat kwam Dries niet te weten.

„Ha, dat heb je flink gedaan, Dries!” riep Zeno vrolijk. „Het vuur brandt goed en dat hebben we net nodig, want wij zijn door en door koud geworden. Jij kunt nu wel gaan slapen. Ik zal voor alle voorzichtigheid de wagen maar weer op slot doen. Je bent nu nog niet voldoende gewend en je mocht eens gekke streken uithalen!”

Dries verdween weer in de wagen en de deur ging achter hem in het slot. Zo begon hij zijn Zigeunersleven. Hij hoopte dat het kort zou duren, maar hij

wist toen gelukkig nog niet, dat het jaren zou duren.

Een paar dagen, nadat Dries verdwenen was, verscheen Annekee op Groot-Hijken. Het kind was erg opgewonden, zodat de boer en zijn vrouw eerst helemaal niet wijs konden worden uit haar verhaal. Eerst toen ze haar op haar gemak hadden gezet, ging het wat beter en kon zij haar verhaal geregeld vertellen. Het ging over Dries, dat hadden de Deurlinks dadelijk al begrepen.

Toen ze een paar dagen tevoren op Groot-Hijken was geweest, had ze Deurlink horen vertellen, dat die soldaten geen Prinsen-mannen waren geweest, maar volk van de bisschop van Munster. Daar was ze hevig van geschrokken. Dries wilde immers „vrijwilliger” worden. Maar als dat doorging werd hij soldaat bij de vijand. Dat was toch te gek voor een Hollandse jongen! Ze wilde Dries met alle geweld waarschuwen en zo had ze haar vader weten te bewegen de soldaten achterna te gaan. Zij zelf ging mee, want zij kende immers Dries goed. Zij wou hem opzoeken en mee terugnemen.

't Was een hele tocht geworden, maar eindelijk hadden ze de troep dan toch ingehaald. Overal had ze gevraagd en gekeken, maar nergens was iets van Dries te bespeuren. Ten slotte had ze de trommelslager ontdekt. Hans Moerbach heette hij. Dat wist ze nu. Aan Hans had ze gevraagd, waar Dries gebleven was, maar dat wist de jongen zelf ook niet. Hij was, toen ze gegeten hadden, er op uitgegaan, om een nachtkwartier te zoeken. Hij had Dries beloofd, z'n best te zullen doen er een te vinden, waar ze samen konden slapen. En dat was nog gelukt ook. Toen hij echter terugkwam, om Dries de blijde tijding te brengen, was die vent nergens te zien geweest. Hij was er dus blijkbaar van door gegaan. Spijt gekregen en naar huis terug. Hans dacht, dat hij alweer lang bij moeders pappot zou zitten. En nu kwam Annekee eens kijken of dit werkelijk het geval was. Maar dat was het niet.

Moeder Drieka hoorde met schrik haar verhaal aan. Aan de ene kant was ze blij, dat hij niet met die vijandige soldaten was meegegaan, maar aan de andere kant rees nu de vraag: waar is Dries nu? En op die vraag kon niemand een antwoord geven. Annekee werd hartelijk bedankt voor de moeite, die zij zich getroost had en daarop vertrok het meisje weer.

„Waar zou zo'n jongen nu toch zitten, Gait?” vroeg Drieka, toen het meisje vertrokken was.

„Dat weet ik even min als jij, Moeder,” zei de boer. „Maar zoveel is wel zeker, wij zijn onze jongen kwijt. Het enige, wat we nog voor hem doen kunnen is bidden!”

En dat deden ze van toen af trouw elke avond.

VII. De jonge Zigeuner

Hij zit daar op een boomstobbe en rust even uit. Het werk valt vandaag niet helemaal mee. Als je boer bent kun je wel een beetje timmeren, maar elk karweitje wil niet even goed gelukken. Hij heeft een moeilijk werkje onderhanden. Het lamoen van de wagen is gebroken en Zeno heeft hem opgedragen een nieuw lamoen te maken. Hout kan hij genoeg uit het bos halen, maar daarmee is hij niet klaar. Al twee dagen is hij er mee bezig en 't werk wil maar niet vlotten. Voor Zeno vanmiddag vertrok heeft hij nog staan opspelen, dat het nu eindelijk eens gereed moest komen. Ze moesten het kamp opbreken, maar wat begonnen ze als het lamoen van die ene wagen stuk was. Dan konden ze het paard er immers niet voor spannen?

Gedurende de drie jaren, die Dries nu bij de Zigeuners vertoeft is hij zo bruin geworden als een kastanje. Hij is fors en sterk geworden, maar naar zijn zin heeft hij het nog steeds niet. Hij verlangt naar huis, maar de kans om te ontsnappen is er eigenlijk nog nooit goed geweest.

Toen hij een paar weken bij de Zigeuners vertoeft heeft hij het geprobeerd. Dries moet nog lachen, als hij aan 't dolle avontuur terugdenkt. Hij moest het bos in voor Zeno en toen hij zover was, dat hij het kamp nauwelijks meer zien kon, was hij aan de haal gegaan. Waarheen? Dat wist hij zelf niet. Als hij maar bij dat kamp vandaan was, dan zou hij wel verder zien.

Och heden, hij had nog nauwelijks een halve mijl gelopen, toen hij een vreselijk geflaf achter zich hoorde. Hij wist meteen, dat Nero hem op het spoor was. Toch bleef hij doorrennen. Maar het duurde geen vijf minuten of de hond had hem bij zijn broek. Hij moest mee terug, of hij wilde of niet. Toen hij in het kamp terugkwam, wachtte Zeno hem op, hij zei eerst niets, maar bleef hem onafgebroken met zijn donkere ogen aanzien. Daarop snauwde hij: „Zie zo, dat is één keer, maar dat gebeurt nooit weer! Nee, je behoeft me niets te beloven. Ik zal zelf mijn maatregelen nemen!”

Hij haalde een lange ketting te voorschijn. Aan het eind daarvan zat een ring, die om het linkerbeen van Dries werd geklonken. Aan het andere eind werd Nero vastgemaakt. Waar Zeno bij stond, moest hij proberen de hond van de ketting los te maken. Maar zodra hij dit probeerde beet de hond naar hem.

„Begrepen?” vroeg Zeno. „Nu kan ik jou gerust overal heen sturen. Nero zal er wel voor zorgen, dat jij er niet vandoor gaat!”

Maandenlang had hij met die ketting aan zijn been rondgelopen. Hij sliep er 's nachts ook mee. De hond werd dan losgemaakt en kroop onder de wagen, maar Dries kon met ketting en al op zijn strobed gaan liggen. Dat had maanden geduurd. Ze waren al dieper Westfalen ingetrokken, ver van de Nederlandse grens. Dries had in die tijd alle hoop opgegeven, om nog ooit weer thuis te komen.

Op zekere dag had Zeno de ketting van zijn been afgedaan en hem gezegd, dat hij hem nu volkomen vertrouwde. Hij mocht die middag met hem mee. Dat was nog nooit gebeurd en Dries verwachtte er veel van. Zo'n tocht met de baas, was weer eens iets anders. Wie weet, wat voor avonturen hij zou beleven. Maar dat pakte anders uit. Ze liepen die middag naar een groot dorp, een heel eind van het kamp verwijderd. Zodra de nacht was aangebroken nam Zeno Dries mee naar een groot huis. En toen bleek, met welk doel de Zigeunerhoofdman hem had meegenomen.

Dries moest op de rug van de bukkende Zeno klimmen. Deze rees daarna recht op. De jongen dan op diens schouders gaan staan en kon zo de dakgoot bereiken. Hij moest gauw op het dak klauteren, het dakraam openen en daar doorheen naar binnen glijden. Eenmaal binnen moest hij als een kat naar beneden sluipen en daar trachten geld en kostbaarheden te stelen.

Met enkele woorden had Zeno dit plan aan de jongen meegedeeld. Dries had geluisterd tot de baas klaar was en toen had hij ronduit gezegd, dat hij er niet aan dacht dit werkje op te knappen.

„Dat is doodgewoon stelen, Zeno!” had hij gezegd. „En daar pas ik voor. Niet omdat ik bang ben, maar omdat God het verbiedt!”

„Hoe weet jij dat?” had de hoofdman gevraagd. „Dat heb ik in de Bijbel gelezen!”

Het bleek toen, dat Zeno niet eens wist, wat een Bijbel was. Hij was woedend geworden en had Dries met allerlei zware straffen bedreigd. Maar de jongen was onverbiddelijk gebleven. „Al zou je me ophangen, dan doe ik het nog niet, Zeno! Stelen is zonde voor God. Ik wil allerlei werkjes voor je doen, maar stelen en roven daar pas ik voor. Daar Zeno op geen andere manier het huis wist binnen te dringen en hij ook niet op het dak kon komen, nog minder door het dakraam kon kruipen, was de onderneming niet doorgaan. Maar Zeno was woedend geweest. Dagenlang had hij niet tegen de jongen gesproken en hij had hem laten werken, zoals hij nog nooit gewerkt had. Later had hij het nog eens geprobeerd. Toen had hij hem meegenomen naar een boerderij, waar Dries kippen en konijnen moest stelen. Maar ook dat had de jongen geweigerd.

En zo was er van Zeno's plannen, om van Dries een inbreker te maken, niets terechtgekomen. Hard werken, dat was het enige wat de jonge Zigeuner doen wilde.

Van Hans Moerbach had Dries nooit meer iets gehoord of gezien. De oorlog was allang over, dat had hij op zijn zwerftochten wel vernomen.

Toen de duiten van Bisschop van Galen op waren en de koning van Engeland niet van zins was opnieuw te schokken, had hij vredesonderhandelingen met de Republiek aangeknoopt.

Op 18 April¹⁾ was de vrede gesloten en de bisschop had daarbij al de plaatsen, die hij in de Republiek had veroverd weer teruggegeven. Deutekom zou dus ook weer vrij zijn, had Dries gedacht. En de lelijke streek van de Bisschop om overal het Wilhelmus te laten blazen, had hem dus geen voordeel opgeleverd.

Nu de oorlog over was, zou Hans Moerbach wel weer in Munster zijn, meende Dries. Als hij tenminste niet gesneuveld was.

Langzaam stond hij van de stobbe op. De zon begon al te dalen. Hij had veel te lang zitten rusten. Hij wilde nu beslist vandaag met dat lamoen klaar komen, maar dan zou hij geducht moeten doorwerken. Als Zeno morgenochtend bemerkte, dat het ding nog niet klaar was, zou er wat zwaaien. Dus het moest nu in elk geval gereedkomen. Dan moest hij maar doorwerken tot het helemaal donker was. En dat deed hij ook. Bij het licht van het kampvuur legde hij de laatste hand aan het werk en toen pas nam hij een poosje de tijd, om wat te eten. Hij ging bij het kampvuur zitten om een pot eten te koken. Als zijn meester thuis kwam zou hij misschien honger hebben en o wee, als er dan geen eten gereed was!

(Wordt vervolgd)

¹⁾ 1666

De Vrijwilliger

VERHAAL UIT DE MUNSTERSE
OORLOGEN VAN 1665 EN 1672
door P. de Zeeuw J.Gzn.

8)

Er zaten nog een paar andere Zigeuners bij het vuur, een tweetal vrouwen en een paar meisjes. De een na de ander verdween naar zijn bivak om te gaan slapen. Dries zou dit ook heel graag gedaan hebben, maar hij mocht niet. De baas wilde beslist, dat het vuur flink brandde als hij thuis kwam. Vooreerst was dat vuur een baken, om de weg naar het kamp terug te vinden en dan kon hij zich meteen ook lekker warmen vóór hij ging slapen. Dus was Dries gedwongen, om bij het vuur te blijven zitten, ofschoon hij bijna omviel van de slaap.

Terwijl hij daar zo bij het vuur zat spookten hem allerlei gedachten door het hoofd. Hij dacht weer aan Annekee van Klein-Gerven. Wat was dat een aardig kind geweest. Het zakje, dat ze hem had meegegeven gevuld met brood en appels, had hij altijd nog bewaard. Hij droeg het als een kostbaar aandenken steeds in zijn zak.

Van moeders oorbellen had hij nog nooit iets gezien of gehoord. Gek, hij was daarvoor toen op die ongeluksdag op pad gegaan, omdat hij vast meende, dat die Zigeuner ze gestolen zou hebben. Nu was hij al jaren in het Zigeunerkamp, hij was nu zelf een jonge Zigeuner, maar nooit had hij een spoor van de bellen gevonden. Maar dat was waar ook! Hij had nog nooit in die geheimzinnige kist gekeken. Dat kon ook niet, want die zat nog steeds secuur op slot. Zeno moest er wel eens in zijn, maar hij deed dit nooit, waar Dries bij was. Dat Zeno er best toe in staat was gouden oorbellen te stelen, dat wist hij nu bij ervaring. De Zigeuners deden niets anders dan stelen en roven! Zeno had hem toch immers ook in dat vak willen opleiden?

Het vuur dreigde uit te doven en Dries wierp er weer een nieuwe voorraad brandstof op. Toen laaiden de vlammen weer hoog op en verlichtten de gehele omtrek. Intussen begon de jongen flink slaap te krijgen. Hij was wel gedwongen te wachten tot Zeno terug was, maar zó laat was het nog nooit geweest. Hij bleef maar wachten, het ene uur uit en het andere in, maar Zeno daagde niet op. Tenslotte besloot hij maar naar bed te gaan. Hij zou het vuur nog eens extra verzorgen en dan ging hij slapen. Wilde Zeno hem daarover morgen een afstraffing geven, dan moest hij zijn gang maar gaan... hij ging slapen.

Dries lag nauwelijks op het stro of hij sliep. Hoe lang hij geslapen had wist hij niet, maar hij werd wakker door een groot lawaai. De eerste lichtstrepen van de nieuwe dag vielen reeds door de kleine ruitjes en bij dat vale licht zag hij hoe Zeno de wagen binnestrompelde. Buiten had hij tegen zijn kameraden een grote herrie gemaakt en nog op het trapje van de wagen knetterden er een paar bevelen naar de kerels toe. Hij droeg een zak op de rug en Dries zag hoe hij daarmee naar de kist slingerde. Ook rook de jongen een akelige dranklucht en hij begreep, dat zijn pleegvader smoordronken was. Met veel moeite gelukte het

Zeno de kist open te krijgen. Toen begon hij de zak die hij op de schouder droeg, leeg te maken. Dat was natuurlijk de buit van deze nacht. „Ellendig toch!” dacht de jongen, „zo’n roversbestaan. Kon ik hier maar weg komen!” Maar de slaap kreeg hem weer te pakken. Nog even dwaalden zijn gedachten naar Groot-Hijken, naar zijn vader en moeder en toen was hij al weer in het land der dromen. Maar de slaap duurde niet zo heel lang meer. ’t Was ondertussen volslagen dag geworden en Dries was nu klaar wakker. Hij gluurde eens naar zijn baas. Die lag op zijn strobbed en snorkte als een os. Die zou de eerste uren niet voor de dag komen. Gelukkig was het lamoen gereed. Werd Zeno wakker, dan zou hij zeker dadelijk het kamp willen opbreken. In den regel had hij haast, om weg te komen als hij weer op strooptocht was geweest. Bang voor vervolging natuurlijk! Dries’ ogen gleden onwillekeurig van zijn baas, naar diens schatkist.

Wat was dat nu?

Zag hij het goed?

Ja, natuurlijk, hij kon zich niet vergissen: het slot zat niet op de kist. En ineens flitste de gedachte door zijn hoofd: „Dries, jongen, dit is een enige kans om eens te zien, wat er in die kist zit. Die kans heb je nog nooit gehad!”

Maar dadelijk verwierp hij deze gedachte weer. De kist open maken en er in kijken, was een veel te gevaarlijke onderneming. Stel je voor, dat Zeno wakker werd en het zag. Hij zou in staat zijn, om hem dood te slaan. Nee, dat risico wilde hij toch liever maar niet lopen. Zacht deed hij zijn morgengebed en daarna sloop hij op zijn tenen de wagen uit.

VIII. De gouden oorbellen

Dries kende zijn taak van elke morgen. Hij moest allereerst het vuur aanmaken. Toen dat gebeurd was hing hij de pot boven het vuur, om een stuk vlees te koken. Vervolgens deed hij allerlei werkjes, die hij gewoon was te doen. Het bleef merkwaardig stil in het kamp. De makkers van Zeno hadden blijkbaar hun roes ook nog niet uitgeslapen. Nou ze sliepen, hem best hoor. Maar onder het werk door liet de gedachte aan de kist hem niet los. Per slot van rekening had hij nu de kans. Waarom zou hij nu die kans niet waarnemen. Al de jaren, die hij bij de Zigeuners had doorgebracht, had hij er naar verlangd eens in die kist te kunnen kijken. Nooit had hij daarvoor de gelegenheid gehad, want de kist was altijd secuur op slot. Nu had Zeno vannacht vergeten de kist te sluiten. Hij was er stellig veel te dronken voor geweest. Moest hij dan nu niet eens kijken? Hij kreeg er hoe langer hoe meer zin in. Alleen de angst voor straf weerhield hem nog. Maar kon hij niet een reden bedenken? Een oefje verzinnen was niet zo moeilijk. Bij ontdekking kon hij dit dan gebruiken. Zeno had hem nooit verboden, niet aan die kist te komen. Wacht, hij was zijn mes kwijt. Hij had het al overal gezocht en nu wilde hij eens in de kist kijken. Dát zou hij zeggen. Zeno zou de smoes wel dóórhebben, maar als hij maar heel onnozel keek, zou de list misschien toch nog gelukken.

En als hij nu eens ongehinderd die kist kon doorzoeken en hij vond de oorbellen werkelijk. Wat dan? Ja, dan zou hij ze er natuurlijk uithalen, dat was nogal wies. Maar moest hij de kist dan open laten staan? Wanneer de Zigeuner ze miste, zou de verdenking dadelijk op Dries vallen. Nee, hij zou de kist proberen te sluiten.

Zó had Dries dan eindelijk zijn plan voor elkaar.

Wilde hij het werkelijk gaan uitvoeren, dan moest hij opschieten, dat begreep hij heel goed. Ieder ogenblik kon het kamp ontwaken en wat veel erger was: ieder ogenblik kon Zeno wakker worden. Op zijn tenen sloop hij de wagen in en deed de deur voorzichtig achter zich dicht. Zachtjes liep hij naar zijn bed en ging er weer op liggen. Even de boel verkennen en vooral goed de baas in het oog houden.

Minuten lang lag de jongen naar Zeno te staren, maar die verroerde zich niet. Hij snurkte nog even hard als straks. Blijkbaar was hij nog diep weg. Nou dan moest het maar gewaagd worden. Als een slang schoof hij over de vloer naar de kist. Hij tilde het deksel op... gelukkig kraakte het niet. Wat een rommel lag er allemaal in die kist. Ja maar kostbare rommel. Dries zag gouden en zilveren munten bij hopen en ook tal van kostbare voorwerpen, meest van goud. Maar de bellen zag hij niet. Voorzichtig rommelde hij er eens in: vergeefs er vielen geen oorbellen te ontdekken. Teleurgesteld wilde hij het deksel van de kist al dicht doen, toen zijn oog viel op een klein kistje, dat in een hoek van de grote kist stond. Daar moest hij nog even in kijken, meende hij. Als dat onderzoek ook niets opleverde, dan hield hij er mee op. Voorzichtig haalde hij het kistje naar boven. Hij opende het en daar lagen, tussen een heleboel andere kleinodiën, de oorbellen van zijn moeder. Duidelijk zag hij het anker en het kruis: hoop en geloof.

„Dus toch!” flitste het door zijn hoofd. Die andere voorwerpen had de rekkel vast ook in Varsseveld gestolen. De hele buit van dat dorp had hij maar bij elkaar in dat kleine kistje gedaan.

Dries had zijn besluit gauw genomen. Hij haalde als de wind het zakje van Annekee te voorschijn en met een paar flinke grepen verhuisden de kostbaarheden uit het kistje in het zakje. De oorbellen natuurlijk het eerst. Het lege kistje werd weer op dezelfde plaats gezet en toen heel voorzichtig het deksel van de grote kist dicht gedaan. Nu kwam nog het zwaarste werk. De kist moest op slot. Met een beetje moeite gelukte hem dit en de sleutel legde hij toen boven op de kist. De baas zou dan zeker denken, dat hij vergeten had, die in zijn zak te steken. Het zakje met de kostbare schat zat al diep in de broekzak van Dries.

Nu gleed hij weer onhoorbaar naar zijn bed terug. Hij bleef er net als zoëven, een poos liggen, om te zien of de kust veilig was en toen dit het geval bleek te zijn, schuifde hij voorzichtig de wagen uit. Zijn hart bonsde in zijn borst. De onderneming was gelukt, maar de vraag was: wat deed hij nu met zijn schat. Er mee in zijn zak rond blijven lopen was uitgesloten. Dat was veel te gevaarlijk. Hij moest het zakje op een veilige plaats gaan opbergen, maar waar? Nou ja, daar moest hij eens rustig over denken.

Dries bemerkte, dat hij geen minuut te vroeg uit de wagen gekomen was. Het vuur was bijna uit, zodat het vlees nog lang niet gaar was. Zo vlug hij kon bracht hij het vuur weer op gang door er dorre bladeren en takjes op te gooien.

Daarna begon hij zijn zorg aan het ontbijt te besteden. In de verschillende wagens ontstond nu lawaai en er kwamen reeds enkele bewoners naar buiten. Het leven van elke dag begon weer en Dries deed daaraan met grote ijver mee. Hij was in zijn hart zo dankbaar, dat zijn plan zo goed was gelukt, dat hij nu moeders oorbellen weer in zijn bezit had, dat hij er eigenlijk heel niet toekwam, om eens ernstig na te denken over de vraag, waar hij nu zijn schat moest verbergen. Onder zijn strobed stoppen was natuurlijk gekheid. Daar kon het elk ogenblik ontdekt worden. Ook in de

wagen kon hij geen enkel hoekje of holletje bedenken, waar het zaakje veilig opgeborgen kon worden. Hij moest er mee buiten het kamp zijn. Maar waar zou hij daar een goed plekje vinden?

Hij werd in zijn overpeinzingen gestoord door een lawaai, dat in zijn slaapwagen ontstond.

„Dries!” hoorde hij schreeuwen.

Lieve help, dat was de stem van zijn baas. Zijn hart stond bijna stil van schrik. Zou die ouwe dief het nu al ontdekt hebben? Dat was toch vlug.

„Dries!” klonk het weer en de jongen haastte zich nu naar de wagen. Hij deed de deur open en daar lag Zeno nog languit op zijn bed. Gelukkig, de ontdekking was dus nog niet gedaan. Maar wat zou hij dan willen?

Zodra Zeno het gezicht van de jongen in de deuropening ontdekte vroeg hij bars: „Is het eten gereed?”

„Ja, Zeno, het vlees is gekookt, je kunt onmiddellijk ontbijten!”

„Maar hoe staat het met het lamoen, is dat gereed gekomen?”

Dries pakte het ding, dat hij naast de wagen gezet had op en liet het Zeno zien.

„Gereed voor het gebruik!” zei hij lachend.

„Zo, nou dat is maar goed ook. Wij moeten dadelijk het kamp opbreken. Ik was bang, dat het ellendige lamoen nu nog niet klaar was. Je hebt er behoorlijk lang over gedaan!”

„Maar 't was ook een moeilijk werk, baas! Je moet denken, dat ik nog nooit van mijn leven zo'n ding gemaakt heb!”

„Praatjes! Allemaal praatjes. Ik had het je opgedragen en dan heb jij het maar te doen. Zo dus het lamoen is klaar. Mooi, dan kunnen we straks vertrekken!”

Hij probeerde van zijn bed op te staan, maar het viel niet mee. Blijkbaar was hij zo stijf als een plank. Eindelijk zat hij overeind.

„Met een uur breken we het kamp op en trekken we verder!” zei hij. „Maar ik moet eerst eten. Zeg er eens, da's waar ook. Jij moet eerst nog een karweitje opknappen!”

'n Ogenblik meende Dries, dat Zeno hem een strik had gespannen, maar die vrees bleek ongegrond. „We hebben gistermiddag in het bos een hert neergelegd,” zo begon Zeno. „'t Is een prachtig mooi beest, maar we konden het dier vannacht niet meenemen naar het kamp. 't Zou zonde zijn als we dat beest achter moesten laten. Jij moet dat dus nog eerst even gaan halen!”

Zeno duidde Dries de plaats aan, waar hij het kon vinden. Ze hadden de boom, waarnaast het hert onder takken en dorre bladeren verstopt was, gemerkt met een schuin kruis; een zogenaamd Andreaskruis. Zodoende zou hij het gemakkelijk kunnen vinden.

„Moet je nog hulp mee hebben?” vroeg Zeno, „'t is nogal een zware knaap.”

Maar het was Dries al door het hoofd geflitst, dat

dit zijn kans was, om de schat te verstoppen. „Dat zal niet nodig zijn, baas,” zei hij vrolijk, „ik breng dat vrachtje wel alleen thuis!”

„Mooi zo, ik kan ook feitelijk geen mannetje missen, nu we zo gauw moeten vertrekken. Maar denk er om, neem een stevig stuk touw mee. En haast je wat... je krijgt er precies twee uur voor. Je moet over twee uur terug zijn, want dan vertrekken we!”

„t Komt in orde Zeno! Ik zal er voor zorgen, dat we dat vette boutje nog mee kunnen nemen op reis. t Zal heel goed van pas komen!”

„Geloof dat maar; nou vooruit, schiet op!”

Zeno was al pratend van zijn slaappleats opgestaan en naar de deur gelopen. Dries zag hem het trapje afdalen, juist toen hij het kamp verliet. Hij was blij, dat hij dit nog net had gezien. Nu was hij er zeker van, dat Zeno vooreerst niet bij de kist zou komen. Het aanstaande vertrek zou hem nu geheel in beslag nemen, zodat hij geen tijd over had, om zijn schatten na te kijken. Als ze maar eenmaal opgebroken waren, zou Dries wel weer verder zien. Zijn schat zou dan, naar hij hoopte veilig opgeborgen zijn, op een plaats, die hij gemakkelijk kon terugvinden.

De jongen liep, wat hij lopen kon. Hij had maar twee uur en de plaats, die de Zigeuner hem had aangeduid, was een tamelijk eind weg. Dan had hij nog tijd nodig, om zijn zakje met de oorbellen te verstoppen en vervolgens moest hij met dat zware hert aan het slepen. Het was dus wel zaak, dat hij voortmaakte.

Gauwer dan hij verwacht had, had hij de plaats bereikt, waar het hert moest liggen. Ze hadden het dier goed verstopt, want Dries kon er niets van ontdekken. Maar de gemerkte boom wees hem de weg. Met een paar ruwe houwen hadden ze een Andreas-kruis in de stam gehakt en nu moest hij de omgeving rustig afzoeken. Al heel gauw had hij het dier gevonden. t Was een prachtig zwaar beest en Dries begreep, dat hij er een geduchte sleep aan hebben zou.

Maar vooruit, dat kwam straks wel terecht. Eerst nu maar eens goed gezorgd voor de oorbellen van moeder Drieka.

Onder bij de stam groef hij met zijn zakmes een tamelijk diep gat. Hij legde er wat dorre bladeren in en daarop moest het zakje komen te liggen. Voor hij de schat begroef kon hij toch niet nalaten, eerst de buit nog eens te bekijken. Hij hield moeders oorbellen in de hand. Wat waren ze toch mooi. De ene met het kruis er op en de andere met het anker. Van klein kind af, had hij er bewonderend naar gekeken. En nu was hij bezig die kostbare dingen, hier ergens in Westfalen in de grond te stoppen. „t Kan raar lopen in de wereld,” dacht de jongen, „maar ik hoop, dat God mij nog eens de gelegenheid zal geven, ze weer aan moeder terug te geven.”

Hoe dat ooit mogelijk zou zijn, kon hij nu nog niet uitmaken. Afwachten maar! Voorlopig waren ze hier veilig. Voorzichtig legde hij de schat in het kuiltje, deed de aarde er overheen, stampte toen de grond met zijn voet vast en sneed toen een klein gat in de bast van de boom, juist boven de plaats, waar hij het zakje had begraven.

En toen was het hert aan de beurt.

Hij haalde het meegebrachte touw voor de dag, bond daarmee de achterpoten van het beest bij elkaar, slingerde het andere eind over zijn schouder en begon het dier door het bos te slepen. Dat was een werkje, dat niet mee viel. Jongens, wat was dat beest geweldig zwaar. Nu en dan bleef de kop of een poot van het dier steken achter een boomwortel of een struik en dan moest hij nog harder trekken. Het zweet brak hem

uit. Maar de gedachte aan de teruggevonden oorbellen maakte hem zo vrolijk, dat hij met plezier dit zware werkje opknapte.

Toen hij eindelijk bij het kamp terugkwam, was alles al voor het vertrek gereed. Zeno stond te trappelen van ongeduld. Hij maakte Dries een verwijt, dat hij zo lang was weggebleven, maar toen hij zelf eens even aan het zware beest had getrokken, bedaarde hij wel een beetje.

Tijd om het dier schoon te maken was er niet meer. Het werd opgeborgen in een bak, die onder een der wagens hing te bungelen en dadelijk daarop werd de tocht aanvaard. Zeno had blijkbaar grote haast en de hele dag werd de reis voortgezet.

Dries dacht er het zijne van. Deze bijzondere haast zou wel verband houden met de afgelopen nacht. Het gebeurde wel vaker, dat het kamp overhaast werd opgebroken als Zeno weer eens een goede slag had geslagen. De vrees voor achtervolging dreef hem dan voort. Gewoonlijk lette Dries heel niet op de weg, waar langs ze trokken of de streek waar ze door heen kwamen. Maar deze keer was het anders. Nauwkeurig sloeg hij acht op de richting en geen bijzonderheid langs de weg ontging hem. Hij moest immers, zodra hij daartoe de kans kreeg weer terug. Moeders oorbellen lagen daar eenzaam bij die boom. Die moest hij halen en thuisbrengen!

Op hun tocht trok het gezelschap door een tamelijk volle beek. Dat gaf heel wat werk, want de wagens moesten heel voorzichtig naar de overkant worden geleid. Het feit, dat ze een beek doortrokken, beviel Dries best. Als hij zou vluchten en hij ging het water over dan zou Zeno daar het spoor van de vluchteling verliezen. Dat was een omstandigheid, die hem heel goed van pas zou komen.

Het was al bijna donker, toen er eindelijk een plaats bereikt werd, die Zeno geschikt achtte, om er een kamp op te slaan. Dat gaf weer veel werk en zodoende was het al heel laat voor Dries z'n strobied kon opzoeken. Hij was wel wat zenuwachtig, maar de vermoedheid won het al gauw van zijn angst en het duurde kort of de jongen sliep als een marmot.

IX. „Ik ben de zoon van een boer!”

In het nieuwe kamp was de eerste dagen zoveel werk, dat Dries dat zakje met kostbaarheden bijna vergat. In elk geval had hij geen tijd, om zich bezorgd te maken over een mogelijke ontdekking. En hoe verder de tijd verstreek, hoe minder angst hij had. Mocht Zeno het soms ontdekken, dan zou hij wel niet zo gemakkelijk op de gedachte komen, dat Dries het zaakje had meegenomen.

(Wordt vervolgd)

„Dan zullen we nu eerst maar eens wat lekkere pannecoeken voor je bakken, die zul je wel lusten, denk ik!“ zei het moedertje.

Dries kwam in de schaapherdershut weer geheel op zijn verhaal. In de loop van de morgen vertelde hij moeder Geertrui zijn avonturen en het oude vrouwtje sloeg de handen te hoop over zo'n verhaal.

„Je blijft vannacht nog maar hier,“ zei ze „dan kun je morgen vroeg wel vertrekken. Harmen zal je dan de weg wijzen naar het bos, waarin jouw boom staat.“

Dries vond het best. Wel kwelde hem nog de angst, dat Zeno onverwachts zou verschijnen, maar Geertrui wist hem die vrees wel uit het hoofd te praten. Uit dankbaarheid, voor wat hij in de hut genoot, bood hij aan wat hout te hakken.

„Ik heb geen cent op zak,“ zei hij, „anders zou ik je graag betalen. Laat me daarom tenminste wat voor je werken!“

Dat vond moeder Geertrui goed. Harmen had er maar zelden tijd voor en hij vond het houthakken een tamelijk zwaar werkje. Zo hakte Dries dan een grote partij hout: een voorraad voor verscheidene weken.

Die avond gingen ze vroeg naar bed; want Harmen moest weer vroeg met de schapen op pad en Dries wou ook graag vroeg vertrekken. Hij nam hartelijk afscheid van de goede Geertrui en nam graag het zakje boterhammen met spek aan, dat zij hem gaf. Harmen liep een eind met hem mee en toen wees hij hem de weg naar het bos, waar Dries vroeger het hert had opgehaald.

„Als jij je schat gevonden hebt,“ zei Harmen, „dan moet je in Oostelijke richting blijven lopen. Daardoor kom je op z'n vlugst weer uit het bos. Je bereikt dan een landweg, die in de richting van Munster loopt. Aan die weg liggen verscheidene boerderijen. Misschien kunnen ze jou op een van die boerderijen wel als knecht gebruiken. 't Is nu zomer en er is veel werk. Je hebt dan een dak boven je hoofd en eten volop en je kunt op je gemak uitkijken naar een middel, om weer thuis te komen!“

Dries bedankte Harmen voor die goede raad en nam toen hartelijk afscheid van de schaapherder.

Met vlugge schreden liep hij in de richting van het bos. Het kostte hem niet veel moeite de boom, met het Andreaskruis terug te vinden.

Recht onder het gaatje, dat hij in de stam had gemaakt, begon hij met zijn mes te graven en het duurde niet lang, of hij haalde met een stralend gezicht het zakje weer te voorschijn. „Gauw even kijken of alles er nog in zat. Moeders oorbellen moest hij toch 'n ogenblik in de handen nemen. „Lieve moeder,“ dacht hij, „als ik ze nu maar veilig bij je terug kan brengen!“

Welgemoed vervolgde Dries zijn reis in Oostelijke richting. Hij begreep best, dat hij daarmee voorlopig al verder van de Nederlandse grenzen verwijderd geraakte. Maar dat hinderde voor 't ogenblik niet. Het kwam precies uit, zoals Harmen had gezegd. Tegen de middag was hij het bos door en al heel gauw had hij de landweg gevonden, waarover de schaapherder gesproken had. Het kwam er nu maar op aan, een boerderij te vinden, waar hij welkom was.

Veel succes had hij niet.

Op de eerste de beste boerder waar hij aanlandde, grijsde hem een lelijke hond tegen. Hij had zoveel respect voor de scherpe tanden van het dier, dat hij haastig rechtsomkeerd maakte.

Bij een volgende boerderij werd hij weggejaagd met de mededeling, dat men daar niet gesteld was op landlopers. Het hielp niets of Dries al zeide: „Ik ben

de zoon van een boer!“ Ze geloofden hem eenvoudig niet en hij kon maken, dat hij weg kwam.

Zo ging dat de hele middag. Het begon al tegen de avond te lopen en Dries maakte zich bang, dat hij vóór de nacht geen onderkomen zou vinden. In de verte zag hij de toren van Munster en 'n ogenblik dacht hij er over of hij maar niet door zou lopen en in die stad zijn toevlucht zoeken. Maar wat moest hij daar beginnen? Hij was een boerenjongen en had alleen verstand van boerenwerk. Als het hem gelukte werk te vinden bij een boer, zou hij best z'n kost kunnen verdienen. Lukte dat niet, dan zat er niets anders op, dan dat hij ging bedelen.

Eindelijk, 't begon al te schemeren, waagde hij het nog eens. 't Was een grote boerderij met een oprijlaan, een groot huis en flinke schuren. Aan alles was te zien, dat daar welvaart heerste.

Hij trof het best. De boer zat onder een boom voor 't huis en toen Dries zijn verhaal gedaan had zei de man: „Jongen je komt of je geroepen bent. We zitten midden in de drukte van de oogst en nu is een van mijn knechten ziek geworden. Maar kun je heus boerenwerk doen?“

„Baas,“ zei Dries en het klonk een beetje fier, „ik ben de zoon van een boer uit de Graafschap van Gelderland!“

„Best mogelijk jongen, maar hoe weet ik, dat jij de waarheid spreekt. Wacht ik zal even een proef nemen.“

De slimme ogen van de boer begonnen te glinsteren.

„Ik zal je een vraag doen. Als je die goed kunt beantwoorden, dan neem ik je als knecht aan. Vertel me eens, wat het verschil is tussen het opstaan van een koe en van een paard!“

„Dat zal ik u gauw vertellen, baas,“ zei Dries, „want ik heb het honderd maal gezien.“

„Nou, spreek op dan!“

„Als een koe van de grond oprijst, brengt zij eerst het achterlijf omhoog en dan gaat ze op haar voorpoten staan. Bij een paard is dit net andersom. Een paard brengt eerst het voorlijf omhoog en dan gaat het op zijn achterpoten staan!“

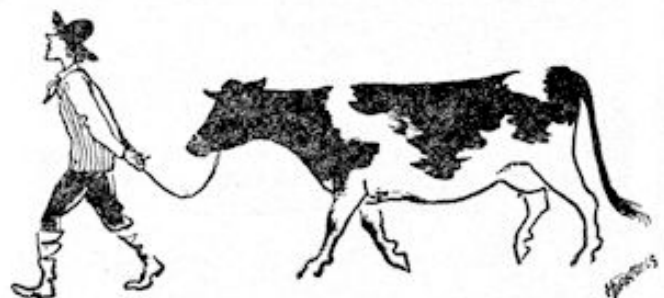
„Je behoeft me al niets meer te vertellen, Dries. Je bent de zoon van een boer, dat weet ik nu zeker en jij kunt knecht worden op Beukenstein!“

„Vrouw!“ riep hij toen, achterom ziende, „kom eens even hier!“ En toen de vrouw verschenen was, zei hij: „Kijk, daar staat onze nieuwe knecht. Hij heet Dries Deurlink. Hij is de zoon van een boer uit de Graafschap. Geef hem maar gauw een bord gruttenbrij, dan kan hij gaan slapen, want morgen moet hij vroeg uit de veren!“

***

Toen Zeno eindelijk weer uit zijn wagen tevoorschijn kwam, had hij een gezicht van zeven dagen ruw weer.

(Wordt vervolgd)

onze courant

Kinderverzorging

Het kinder-Noodfonds der Verenigde Naties heeft thans ruim 800 klinieken en consultatie-bureaux in Birma.

Nevenstaande foto werd gemaakt in de hoofdstad Rangoon, waar de kinderverzorging in korte tijd aanzienlijk is verbeterd en men de dokters zeer dankbaar is voor hun hulp. De bureaux zijn er zó populair, dat men voortdurend aan uitbreiding van de gebouwen moet werken, om tenminste een eind te kunnen maken aan de pijnlijke omstandigheid, dat de mensen uren lang moeten wachten vóór ze aan de beurt zijn!

(J. J. d. K.)

Welkom nieuwe lezer

In de maand September mochten wij weer verschillende nieuwe abonnees begroeten en die wij een hartelijk welkom toeroepen. Hiet zijn hun namen:

De heer P. Foot, Doetinchem; Mevr. A. Bouman, Wassenaar; Joubert Turkstra, Drachten; Mevr. Tesink, Zutphen; De heer H. J. Hemstede, Dallsen; Nico v. d. Vorm, Nieuw-Zuidwoudadijk; De heer G. Horze, Ferwerd.

Staat hier ook al jouw vriendje of vriendinnetje, neefje of nichtje of een van je bekenden bij? Voor zover je er aan hebt meegewerkt, hartelijk dank, je premie heb je dan waarschijnlijk reeds ontvangen of zal binnenkort wel komen. Voor zover je er niet aan meegewerkt hebt, wekken we je op, dit als nog te doen. Je beloning ligt al op je te wachten.

BIJ LUTHER THUIS

Over Dr Maarten Luther weten we heel wat te vertellen. Hij sloeg immers op 31 October 1517 zijn bekende 95 stellingen aan de deur der slotkerk te Wittenberg. En dan zijn tocht naar de Rijksdag te Worms, waar hij zijn machtig woord sprak: „Hier sta ik, ik kan niet anders, God helpe mij.” En vooral ook zijn verblijf op de Wartburg, waarheen hij door vermomde vrienden was gebracht, om hem te behoeden voor een laffe aanvaller, is heel bekend. Daar immers vertaalde hij het Nieuwe Testament in het Duits.

Maar hoe was het nu bij Luther thuis? Daar was het gewoonlijk een gezellige boel.

In de ruime woonkamer bracht Luther graag zijn vrije tijd door. Hij speelde dan met zijn kinderen of maakte muziek, waarbij de kinderen en zijn vrouw Käthe dan zongen. Hoogtepunten waren de huishoudelijke feesten. Het voornaamste van die feesten was het Kerstfeest, dat in het huis van de Hervormer als een echt christelijk feest werd gevierd. Dan had men 's winters ook nog een feest, dat wij niet kennen en dat men „koninkrijk” noemde. Dit feest werd gevierd met gezang, spel en dans. In Luthers huiskamer gaf men aan dit feest een edeler inhoud. Aan het gezellig samenzijn ging een soort onderzoek vooraf, waarbij de „koning” en de „koningin” allerlei vragen deden over de bijbel, de catechismus, de christelijke liederen enz. Luther ging daar geheel in op en bij de kinderen en huisgenoten bleven deze feesten lang in de herinnering

voortleven. Ook van bijzondere herdenkingsdagen wist men iets feestelijks te maken. In een brief aan Jonas van 18 October 1535 schrijft Luther: „De groeten aan u en de uwen van mijn meesteres Käthe (dit was Luthers vrouw), die van plan is mij morgen een klein feestmaal te bereiden, aangezien ik dan 23 jaar Doctor geweest ben.”

Ook 31 October 1527 vergat hij niet. Het was toen immers 10 jaar geleden, dat hij zijn stellingen aan de deur der slotkerk vastspijkerde. Maar een feest kon het toch niet zijn, want in Wittenberg heerste de pestziekte en de kleine Hans was al drie dagen ziek. Aan zijn vriend Amsdorf schreef hij, dat zijn huis in een hospitaal veranderd was.

Luther en zijn vrouw waren ook heel gastvrij. Bijna altijd was er bezoek. Het waren vrienden van Luther, zoals Melanchton en Amsdorf of ook studenten, die graag in de woonkamer van de geleerde professor wat verpozing zochten en die daar ook altijd vonden.

Luther's woonkamer was echt, wat zo'n kamer zijn moet: een gezellig vertrek, waar ieder, die mee is van zijn werk ontspanning kan vinden. Die ontspanning zocht men vaak in muziek, want Luther was een echte muzikliefhebber. Ook werden er veel spelletjes gedaan en het is te begrijpen, dat vooral de kinderen daarvan genoten.

Zo was het bij Luther thuis, als er geen zieken waren, doorgaans een gezellige drukte. Er heerste een echt christelijke sfeer, maar dat betekende niet, dat er geen plaats was voor vrolijkheid. Integendeel: de vrolijkheid gaf er de toon aan.

P. de Zeeuw J.Gzn.

De Vrijwilliger

VERHAAL UIT DE MUNSTERSE
OORLOGEN VAN 1665 EN 1672
door P. de Zeeuw J.Gzn.

11)

„Waar is Dries?” vroeg hij aan de kerels die bij het vuur zaten. Ze vertelden hem, dat Dries het bos in was, om enkele hazen te halen en dat hij met een uur wel weer terug zou zijn.

„Dekselse jongen!” bromde de Zigeuner, „net als ik hem nodig heb is hij er niet!”

Maar daar bleef het bij. Hij zei verder niets en wachtte rustig tot Dries weer thuis zou komen.

Er verliep een uur, twee uur, drie uur, maar er kwam geen Dries opdagen.

„Zeg eens,” zei hij bars, „hebben jullie me wat wijs gemaakt? Nu is die lummel van een jongen er nog niet!”

„Nee baas, „we hebben je eerlijk niets wijs gemaakt. Hij heeft dat zo tegen ons gezegd,” zeiden ze, „maar misschien heeft hij tegenspoed gehad!”

„'t Is mogelijk, maar ik geloof het niet!” bromde Zeno. Toch wachtte hij nog een paar uur. Maar toen was zijn geduld volkomen uitgeput.

„Ik zal jullie eens wat zeggen!” brulde Zeno, „die smeerlap heeft me bestolen en nu is hij er vandoor!”

„Da's vast niet waar, Zeno,” zei de oudste. Dries is al zoveel jaren bij ons en hij is altijd een eerlijke jongen geweest. Je weet zelf, dat hij nooit met ons mee wou, als we een uitstapje gingen maken. Dus dat heb je vast mis!”

„Nee, dat heb ik om de drommel niet mis! De gluiperd heeft ons laten stelen en nu is hij er met de buit vandoor!”

„Maar wat heeft hij dan gestolen?” vroegen ze.

„Alles wat ik indertijd in Varsseveld bij elkaar gehaald heb. De gouden oorbellen en al dat andere moois. Als we in de buurt van Munster komen, wou ik die dingen te gelde maken, maar nu is hij me voor. Maar we krijgen hem wel! Nero, hier!”

De hond kwam met zijn staart tussen de benen naar zijn baas. Hij meende zeker een aframmeling te zullen krijgen, maar dat was niet het geval. Zeno nam hem mee in de wagen, gaf hem lucht van het strobed, waarop Dries altijd sloop, liet hem ook aan een paar kledingstukken van de jongen ruiken en deed hem toen een ketting aan de hals. „Ga mee mannen!” brulde hij, „als we voort maken kunnen we de aap misschien nog inhalen!”

Achter Nero aan, renden ze met z'n drieën het bos in. De hond snuffelde aldoor langs de grond en volgde precies het spoor dat Dries die morgen gevolgd was.

„We krijgen hem best!” bromde Zeno, „Nero heeft de lucht goed in de neus. Het bestaat niet, dat hij ons ontsnappen kan!”

Zo dacht Zeno en hij had er graag enkele spannende uren voor over. Alles ging best, totdat ze bij de beek kwamen.

„Als de brasem de beek overgegaan is,” zei Zeno, „dan grijpen we er naast. Vooruit, proberen!” Hij ging met Nero de beek over, maar aan de overzij van het water was de hond het spoor bijster. Hij liep on-

rustig heen en weer te snuffelen, maar kon onmogelijk de lucht weer terug vinden. Zeno probeerde het weer eens aan de overzijde van de beek, maar onveranderd liep het spoor op de beek aan. Vol minder aangename gedachten over Dries, die hij zoveel jaren als zijn zoom had beschouwd, keerde Zeno naar het kamp terug.

X. Een ontmoeting.

Joachim Schambach was best tevreden over zijn nieuwe knecht. Hij was een jongen, die van werken hield en die nooit tegen een karweitje opzag. Dries had, toen hij begreep, dat hij Joachim en zijn vrouw kon vertrouwen, hun zijn geschiedenis verteld. Ze hadden met belangstelling geluisterd en de vrouw had gevraagd of hij die kostbaarheden nu zo maar bij zich droeg.

Ja, dat was inderdaad het geval. De vrouw vond dit veel te gevaarlijk. Hoe licht kon hij onder het werk het zakje verliezen! Daarom had zij Dries voorgesteld het voor hem te bewaren en de jongen had dit aanbod graag aanvaard. Zie zo, nu zitten moeders gouden oorbellen veilig achter slot en grendel. Hij behoefde ze nu 's avonds niet meer onder zijn kussen te leggen en overdag behoefde hij nu ook niet meer telkens in zijn zak te grijpen, om te zien of de schatten er nog zaten.

De hooitijd ging voorbij, toen kwam de roggebouw en alle dagen werkte Dries even hard. 's Avonds zat hij graag met Joachim onder de boom voor het huis en de boer vertelde hem dan allerlei verhalen over het oude Munsterland.

Een ding was er, dat Dries jammer vond: de mensen op Joachims hoeve waren Rooms. Niet, dat hij er last van had, in het minst niet. Hij had ronduit verteld, dat hij Protestant was en de boer had dit best gevonden. Maar ja, aan tafel werd er niet uit de bijbel gelezen zoals thuis en dat vond Dries jammer. Intussen was hij hieraan nu wel gewoon, want in het Zigeuner-kamp gebeurde dit ook nooit. Hij had nog wel eens graag met de boer over die bisschop Bernard van Galen gepraat, maar dat durfde hij niet goed. 't Was immers de bisschop en Joachim was Rooms. Maar op een keer begon de boer er zelf over. Dat was toen ze samen zaten te praten over de oorlog van 1665. „Allemaal malligheid van onze bisschop,” had Joachim gezegd, „laat hij zich bij de kerk houden. Ik weet wel, dat de Staten indertijd de Eilerschans hebben bezet en dat de bisschop daar kwaad om was, maar daarvoor behoeft hij toch geen verbond te maken met de koning van Engeland en de Republiek aan te vallen?”

„En dan nog zo'n lelijke streek uithalen!” flapte Dries er uit.

„O, je bedoelt het Wilhelmus blazen en die oranje-wimpels? Nou Dries, eerlijk gezegd, dat heb ik ook een laffe streek gevonden. Gelukkig is hij er niet ver mee gekomen en bij de vrede van Kleef in '66, was hij nog net even ver, als toen hij begon. Dat was zijn verdiende loon! Maar nu hoor ik, dat hij weer op plannen zint, om de Republiek aan te vallen!”

„'t Is toch niet waar?” vroeg Dries met schrik.

„Je hoeft er niet van te schrikken, Dries,” zei de boer, „'t is nog lang zo ver niet, maar als hij zijn kans schoon ziet, zal hij het weer proberen!”

„Ik hoop, dat het dan weer mis loopt,” zei Dries en Joachim hoopte het met hem mee.

Dat waren zo de gesprekken, die baas en knecht vaak met elkaar voerden.

's Winters had Dries zijn werk in de stal. Als er buiten op de vlakte een dam sneeuw lag, vond hij het

wat fijn de hele dag in de warme stal te vertoeven en voor het vee te zorgen. Hij had het op Joachims-hoeve uitstekend naar zijn zin, maar toch bleef hij altijd verlangen naar huis en uitkijken of er niet een gelegenheid kwam, om weer naar de Graafschap terug te trekken.

Toen hij een paar jaar op Joachimshoeve had gewerkt moest hij op een goede dag voor de boer naar Munster. Hij moest daar een koe gaan afleveren, die Joachim had verkocht. Hij was al eens enkele malen in gezelschap van Schambach naar de stad geweest, maar vandaag moest hij er alleen heen. Dat was een kolfje naar zijn hand. Hij nam zich voor de stad van bisschop Bernhard eens goed te doorkruisen en daarbij koesterde hij de stille hoop, dat hij Hans Moerbach, de trommelslager, uit de Munsterse oorlog van '65 zou ontmoeten. Hij vreesde echter, dat daarop weinig kans zou zijn.

's Morgens heel vroeg ging Dries reeds op pad. De reis er heen zou vermoedelijk nogal tijd kosten, omdat je nooit vooruit wist, welke grappen zo'n koe zou uithalen. Die beesten konden vaak zo eigenzinnig zijn. Daarom ging hij maar heel vroeg op stap. Hij hoopte dan nog wat tijd over te hebben, om eens in Munster rond te kijken. Wie weet...

Het liep met de koe heel vlot. Het dier haalde geen grappen uit en zodoende was Dries betrekkelijk vroeg in de stad. Toen hij de koe had afgeleverd ging hij de stad in. Nu kon hij eens op zijn gemak die oude gebouwen bewonderen, waaraan Munster zo rijk was. De baas gunde zich daarvoor nooit de tijd. Op zijn tocht kwam hij langs het Raadhuis. Vlak er naast was een smalle steeg. In die steeg was een bordje aan de muur geslagen, waarop stond „Vredeszaal” met een pijl er onder. Dries informeerde eens, wat dat betekenen moest en hij hoorde toen, dat hij de steeg doorlopend de zaal kon bereiken, waarin in '48 de vrede gesloten was tussen de Republiek der Verenigde Nederlanden en Spanje. Dat moest Dries zien. Weldra was hij in de zaal en met respect keek hij naar de geschilderde portretten, die daar aan de wand hingen. Het waren de portretten van de gezanten, die hier met elkaar hadden onderhandeld. De groene kussens, waarop de heren gezeten hadden lagen nog op de banken. De kussens waren voor het goede doel door voorname dames uit Munster vervaardigd.

Toen hij de zaal voldoende bekeken had, liep hij weer naar buiten. Daar zag hij de toren van de Mathiaskerk. Heel hoog in de lucht hingen drie zwartgelakte ijzeren kooien. Een voorbijganger, aan wie Dries vroeg wat dat te betekenen had, vertelde hem, dat omstreeks het midden van de vorige eeuw *) de leiders van de Wederdopers daarin waren tentoongesteld. Onder leiding van Jan van Leiden, die zich koning van Sion noemde, hadden zij Munster weten te veroveren en daar een hele tijd huisgehouden. Gelukkig had dit „Nieuwe Jeruzalem” kort geduurd en de leiders Jan van Leiden en Knipperdollink, hadden hun gerechte straf ontvangen. Als herinnering aan die tijd hingen daar nog altijd de ijzeren kooien.

Dries wandelde verder. Hij bereikte, al dwalend, het bisschoppelijk paleis. Wat een pracht van een gebouw was dat. Die Bisschop Bernhard van Galen, „Bommen-Berend”, zoals ze hem in Holland noemden, wist best voor zich zelf te zorgen.

Opeens werd hij getroffen door tromgeroffel. Dadelijk moest Dries terugdenken aan die ongelukkige middag, nu al zes jaar geleden, toen hij met de soldaten

van de vijand was meegelopen, zonder dat hij het wist. Wat wou hij toen graag trommelslager worden! Aha! Daar had je de soldaten al. Uit een der zijstraten kwam een afdeling soldaten, die regelrecht op het paleis aan marcheerde. Ze werd vooraf gegaan door een trommelslager. Onwillekeurig liep Dries er op af. Hij wilde die heren eens van dichtbij zien en vooral de tamboer interesseerde hem.

Wat nu? Zag hij dat nu heus goed? Ja zeker, dat kon hij niet mis zien. Die tamboer was z'n ouwe vriend Hans Moerbach, waarmee hij was opgemarcheerd. „Hans! Hans!” schreeuwde hij.

Even keek de tamboer op zij. Er kwam een glimlach op zijn gezicht. Hij had Dries dus herkend. Maar van een praatje maken kwam natuurlijk niets, dat verbodde de krijgstuft. Toch maar even meelopen. Misschien krijg ik straks bij het paleis nog een kans.

Vlak voor het paleis stond de troep stil. Dries liep er nu, als een nieuwsgierige boer vlak langs. Hij keek naar Hans. Deze knikte en zei zacht: „Over twee uren in het „Vergulde Hoefijzer!” Dries knikte ten teken, dat hij het begrepen had. Er klonk een kort bevel en de troep marcheerde het paleisplein op.

Maar voor Dries was de dag best. Had hij me daar toch werkelijk Hans Moerbach ontdekt. Over twee uur zou hij zeker vrij van dienst zijn, dan kwam hij naar het „Vergulde Hoefijzer”. Zeker een of andere taveerne. Maar waar kon hij dat ding vinden? Kwam wel terecht. Hij had immers nog twee uur de tijd en dus zou hij het best vinden.

Twee uur later zaten de beide vrienden in het „Vergulde Hoefijzer.” Voor hen op de tafel stonden een paar kroezen bier, maar ze vergaten er uit te drinken, zó druk hadden ze het met vertellen. Dries moest natuurlijk eerst zijn verhaal doen, want Hans brandde van nieuwsgierigheid om te weten hoe die eigenwijze trommelslager nu toch in Munster terecht was gekomen. In geuren en kleuren vertelde Dries zijn verhaal. Alles wat hij bij Zeno beleefd had, deelde hij mee en triomfantelijk vertelde hij, dat hij moeders gouden oorbellen weer in zijn bezit had. Hij hoopte hartelijk, dat er spoedig een kans zou komen, om ze aan moeder terug te geven.

„Heb je geen zin, om weer trommelslager te worden?” vroeg Hans lachend.

„Dank je wel Hans, zo'n dom jochie als toen ben ik nu niet meer. Ik trap er niet meer in!”

(Slot volgt)

*) 1535.

12) (slot)

„Maar als je nu op die manier eens thuis kan komen?”

„Wat zeg je daar? Hoe bedoel je dat?”

„Precies zoals ik het zeg!”

„Dat zal wel zo zijn, maar ik begrijp je toch niet.”

„Nou, dan zal ik duidelijker zijn Dries. Het kan best eens gebeuren, dat de bisschop weer oorlog gaat voeren met de Republiek!”

„Da's toch niet waar?”

„Nee, nee, het is nog zover niet, maar het kan er heel goed van komen. Hij werft vrijwilligers en er zijn regelmatig heren uit Engeland... en uit Frankrijk in het bisschoppelijk paleis. Er broeit dus wel wat.”

„Maar wat heeft dat nu met mij te maken, Hans?”

„Och niets. Ik dacht alleen maar, als jij nu eens echt vrijwilliger werd en we zouden het volgende jaar de Republiek eens binnenvallen, dan kan jij er toch mooi tussen uitknijpen, zodra we in de Graafschap zijn? Snap je nou wat ik bedoel?”

„Volkomen!” zei Dries en hij werd er stil van.

„Drink je kroes eens leeg, jô! Je schijnt geen dorst te hebben!” meende Hans.

„Ja nou, of ik dorst heb!” In één teug dronk Dries zijn bier op en bestelde toen nog een tweede kroes.

„Ook toevallig, dat we elkaar hier zien moesten!” lachte Hans. Maar Dries zei niets. Hij dacht: is dat wel toeval? Welnee, toeval bestaat er immers niet, zegt vader altijd. Alles in ons leven wordt door Gods hand bestuurd. Dat is een heerlijke gedachte. Hij zei hierover niets tegen Hans. Dit was iets, waarvan hij toch niets begreep. Later zou hij dat misschien nog wel eens doen.

„Kom, ik moet naar huis!” zei hij toen. „Ik heb nog een lange wandeling voor de boeg. 't Zal wel donker zijn vóór ik thuis ben. Zeg Hans, waar kan ik je vinden, als ik nog eens in Munster kom of... als ik dan vrijwilliger wil worden?”

„Mijn moeder woont in de Molensteeg, op nummer 15 vlak tegenover een bakker. Daar kun je altijd terecht, als je me nodig hebt.”

De beide vrienden namen hartelijk afscheid en Dries begon zijn lange wandeling naar Joachimshoeve, waar hij laat in de avond aankwam.

Onderweg had hij aldoor lopen denken aan wat Hans had gezegd. Zo zóu het kunnen. Maar het stuitte hem tegen de borst, weer vrijwilliger te moeten worden in het leger van de vijand. Op die manier kon hij weer bij moeder thuis komen, maar dan zou zijn geluk voor het vaderland oorlog betekenen. Dat zat Dries dwars en hij kon daarmee de eerste dagen niet klaar komen.

XI. De Vrijwilliger.

Op een najaarsmiddag ¹⁾ kwam Dries uit het melk-land toen het al schemerde. 't Was guur en donker weer en hij was blij, dat hij straks zijn koude botten

¹⁾ In 1671.

eens lekker zou kunnen warmen bij het haardvuur. De tijd van gezelligheid kwam nu weer aan. Vrouw Schambach had het brood al voor hem klaar staan, maar ze wilde dat hij zich eerst eens flink warmde.

Terwijl hij een poos later bezig was zijn brood met spek te verorberen kwam Joachim binnen.

„Koud gehad in 't land, Dries?” informeerde hij.

„Niet zuinig baas. 't Wordt tijd, dat de beesten op stal komen!”

„Dat wordt het zeker, maar er is nog zo'n mooie smak gras, ik wou ze dat graag eerst nog laten opten. Zeg, Dries, nou denk ik vast, dat ik een kennis van jou op de boerderij heb gehad.”

„Wie dan wel? informeerde de jongen. Hij dacht een ogenblik aan Hans Moerbach.

„'t Was een Zigeuner. Hij zei, dat hij Zeno heette. Hij wilde met alle geweld een paard van me kopen!”

„Zeno zeg je?” vroeg Dries verschrikt. „Maar baas, dat is de vent, die me indertijd gestolen heeft! Waar is hij? Heeft hij zijn kamp hier dichtbij?”

„Kalm nou Dries, kalm nou jongen. Je moet niet zoveel vragen tegelijk doen. Inderdaad is het kamp van de Zigeuners hier niet zo heel ver vandaan en de kans is groot, dat Zeno nog eens op Joachimshoeve terugkomt.”

„O, maar dan moet ik weg, Schambach, dan moet ik dadelijk weg. Als die kerel mij te pakken krijgt ben ik er bij. Misschien weet hij al, dat ik hier ben en is dat verhaaltje van een paard willen kopen maar een smoesje. Och vrouw geef me alsjeblieft het zakje met de gouden oorbellen!”

„Maak je nu niet zenuwachtig, Dries,” zei de boer. „Je doet net alsof Zeno al achter de deur staat. Je moet kalm blijven, dat zei ik je immers al. Natuurlijk ga jij nu hier vandaan. Het spijt me erg, want je bent een beste knecht geweest. Maar de vrees voor Zeno en het verlangen naar huis drijven je. Maar doe nu geen overijlde dingen. Je gaat morgen weg. Goed! En waar wil je dan heen?”

„Naar Munster baas, ik heb daar een vriend.”

„En ook een onderkomen, ik bedoel een tehuis?”

„Zeker, in de Molensteeg, nummer 15!”

„Dat is dan in orde. Jij gaat morgen naar Munster, maar ik wil niet hebben dat jij gaat lopen. Ik zal je te paard laten gaan. Je kunt het dier wel op stal zetten in het „Vergulde Hoefijzer”. Weet je die te vinden.”

„Ja zeker, ik ben er al eens eerder geweest.”

„Mooi, dan zet je daar het paard op stal. Over een paar dagen kom ik toch in de stad en kan ik het dier weer mee terug nemen.”

„Graag baas, ik zal goed voor het paard zorgen.”

„Dat begrijp ik wel jongen, daarvoor ben ik niet bang.”

Moeder Schambach had intussen het zakje uit haar kabinet gehaald. „Daar zijn je schatten, Dries,” zei ze. „pas er maar goed op jongen!”

„En dan heb ik nog een ding te regelen, Dries!” begon Joachim weer. „dat is je loon!”

„Mijn loon baas? Maar ik heb hier toch altijd...”

„Zeker, zeker, je hebt hier altijd gegeten en geslapen en de vrouw heeft gezorgd, dat je goed in de kleren zat. Dat heb jij allemaal met je werken verdiend. Maar nu je weggaat wil ik je niet zonder een cent op zak de wereld insturen. Je krijgt honderd Munsterse daalders van me, is dat genoeg?”

„Maar baas Schambach, dat is veel te veel!”

„Laat dat maar aan mij over Dries, ik weet best, wat jij waard bent. Weet je nog wel, dat je tegen me zei: Ik ben de zoon van een boer? Nou, maar je kunt nu gerust zeggen: en ik ben zelf ook een boer. Ik be-

hoef je nu geen strikvraag meer te doen!" Allen lachten.

De volgende morgen ging Dries op reis. Hij had het zakje met de kostbaarheden goed opgeborgen en het geld net zo. Dat zou hem prachtig te pas komen in Munster. Hij nam hartelijk afscheid van de boer en zijn vrouw en verliet met een dankbaar hart de Joachimshoeve. Als een vluchteling met doorgelopen voeten was hij hier indertijd aangekomen en nu reed hij te paard en met een goed gevulde geldbuidel het erf weer af.

Heimelijk kneep hij hem nog voor een ontmoeting met Zeno. Gedurende de hele reis keek hij dan ook scherp naar alle richtingen uit, doch er gebeurde niets. Het was middag toen hij de stad Munster binnenreed. In het „Vergulde Hoefijzer" zette hij het paard van Joachim op stal. De herbergier beloofde goed voor het dier te zullen zorgen. Dries dronk nu een kroes bier en wandelde toen op zijn gemak naar de Molensteeg. Hij had de moeder van Hans Moerbach nooit gezien, maar toen hij vertelde wie hij was, was hij hartelijk welkom.

's Avond kwam Hans thuis. Hij had een dag verlof gekregen en was bijzonder in zijn schik, dat zijn vriend de vrijwilliger gekomen was.

„En wat ga je nu beginnen?" vroeg Hans. „Heb je zin om slager te worden? Ik weet een slager, die een knecht nodig heeft, dat was misschien net iets!"

„Dank je hartelijk. Ik wil graag dieren verzorgen, maar doodmaken, ho maar, daar moet ik niets van hebben."

„Dat moet toch ook gebeuren!" meende Hans.

„Best mogelijk, maar daar moeten ze mij niet voor hebben. Trouwens, ik kan voorlopig ook zonder werken door de wereld komen. Ik heb geld op zak en zal je moeder elke week netjes kostgeld betalen. Ik zal heel blij zijn, als ze me in huis wil houden."

En zo gebeurde het. Maar het duurde niet lang of Dries had werk gevonden. Hij werd stalknecht in het „Vergulde Hoefijzer". Zodoende verdiende hij zijn kostgeld en had het genoeg zo nu en dan zijn oude baas Joachim eens te ontmoeten.

Op een koude winterdag, toen de baas zich in de gelagkamer zat te warmen bij het vuur, vertelde hij Dries, dat Zeno eindelijk gepakt was. Hij had zijn kamp te dicht bij de stad Munster opgeslagen. Z'n roverijen hadden de aandacht getrokken van de bisschoppelijke veldwacht en nu zat de knaap in Munster in de gevangenis. „Als je zin hebt kun je dus nu nog eens met een gerust hart naar Joachimshoeve kunnen, Dries!" Zo eindigde de baas zijn verhaal.

In het voorjaar van 1672 kwam Hans met veel lawaai de woning aan de Molensteeg binnenzeilen. Dries was al thuis, hij had juist gegeten en zat met de oude vrouw te praten. „Wat is er aan de hand Hans?" vroeg zijn moeder, „je maakt zo'n lawaai alsof je het huis wilt afbreken."

„Da's geen wonder, moeder! Ik heb nieuws. Dries, jongen, we krijgen weer oorlog. Straks zullen ze wel weer in de Graafschap zeggen: „Daar heb je ze die 't Wilhelmus blazen!" Nou, wat zeg je er van?"

Dries werd zo wit als een doek.

„'t Is toch niet waar, Hans?" vroeg hij zacht.

„Ja jongen, 't is heus waar en ik dacht dat jij daar nogal schik in zou hebben. Nu krijg je immers een kans om naar huis te gaan?"

„Ja zeker, maar dat kost mijn land een oorlog."

„Dat is zo, maar neem dat nu niet zo zwaar op, vent. Jij hebt die oorlog niet op je geweten?"

„Gelukkig niet!"

„Nou dan. Grijp dan deze kans met twee handen aan, Dries. De bisschop laat vrijwilligers oproepen... Overal in de stad is het bekend gemaakt. Zal ik je maar aanmelden?"

„Toe dan maar," zei Dries, „maar reken er op Hans, dat ik niet mee vecht hoor. Ik doe het alleen om op die manier hier weg te komen en weer thuis te zijn. Tegen mijn eigen land vechten doe ik nooit, nooit, nooit!"

„Je behoeft je niet zo op te winden, Dries. Ik weet best hoe jij er over denkt. Ik voel ook geen fluit voor oorlogvoeren. Maar daar is het nu ook niet om te doen. We zullen best een gelegenheid vinden om er tussenuit te knippen en dan ga jij naar je moeder. Vergeet de gouden oorbellen niet, hoor!"

Dit laatste zei Hans lachend en Dries gaf hem een stomp, want hij voelde, dat de jongen hem bespote.

Zo werd Dries dan werkelijk vrijwilliger in het leger van bisschop Bernard van Galen. Hij nam afscheid van de kastelein, want er braken nu drukke dagen voor hem aan. Het was alle dagen oefenen en stalknecht zijn en soldaat tegelijk, dat was eenvoudig onmogelijk.

Dries had gesolliciteerd naar de functie van tamboer, maar Hans had hem dat sterk afgeraden.

„Ik bedank er ook voor," had hij gezegd. „Je loopt altijd met dat zware ding te zeulen. Er zullen liefhebbers genoeg voor zijn, dan moeten die hun hart maar eens ophalen. Een tamboer behoeft niet te vechten, zul je zeggen? Nou, maar dat doen wij ook niet, let op mijn woorden!"

Dries trok zijn aanvraag weer in en zo werd hij net als Hans gewoon soldaat. In het begin van April *) werden de troepen van de Keurvorst van Keulen en die van de bisschop van Munster samen getrokken en zou de veldtocht tegen de Republiek beginnen. Beide vorsten waten door Lodewijk XIV met grof geld omgekocht deze oorlog te beginnen. Het eerste doel was Borculo en daartoe trokken de troepen bij Zwillbroch over de grens. Vandaar ging het regelrecht naar Groenlo. Ook nu was het weer overal Wilhelmus blazen en Dries ergerde zich daar vreselijk aan.

„Bij Groenlo nemen we afscheid van Berend," zei Hans op een avond. De troepen gaan in Noordwestelijke richting naar Borculo en wij zwaaien af naar het Zuid-Westen, naar Lichtenvoorde!"

„Wij?" vroeg Dries, „ga jij dan met me mee?"

„Tuurlijk, jô, dacht je, dat ik zo graag soldaatje speelde? Niks hoor! Ik ga met jou mee en wordt boerenknecht op Groot-Hijken of op een andere boerderij!"

„Hans, kerel, wat vind ik dat fijn!" riep Dries, „wanneer gaan we?"

„Dat zei ik immers al! Als we in Groenlo zijn!"

„Nu moeten we het vanavond wagen, Dries!" zei Hans. „De schildwacht, die de weg naar Lichtenvoorde bewaakt heb ik omgekocht. Hij weet van onze plannen om te deserteren niets af. Ik heb hem alleen maar verteld, dat jij uit deze buurt komt en je moeder even wil gaan opzoeken. Dat is ook de volle waarheid. Alleen komen we niet terug, maar dat heb ik er niet bij verteld. 't Kostte me tien daalders!"

Die nacht slopen twee jongens op hun tenen het soldatenkamp uit. De nacht was donker, doch ze hielden zich voorzichtigheidshalve toch maar zoveel mogelijk in de schaduw van de tenten. Het leger lag buiten Groenlo en ze moesten een tamelijke omweg maken,

*) 1672.

om de weg naar Lichtenvoorde te bereiken. Doch eindelijk waren ze er.

„Werda!” klonk het door de nachtelijke stilte.

Hans antwoordde met het wachtwoord: „Munster en Keulen!” Ongehinderd konden ze passeren.

Dries was zo blij, dat hij wel aan een stuk door had willen hollen naar Varsseveld. Maar dat was niet uit te houden. Daarom deden ze het maar kalm aan. In de weg konden ze zich niet vergissen; die liep regelrecht naar Lichtenvoorde. Daar was het even uitkijken, om op de goede weg naar Harreveld te komen en vandaar was Dries op bekend terrein. De afstand van Groenlo naar Varsseveld was zeventien mijl. Ze behoefden niet eens zo heel hard te lopen, om tegen de morgen op Groot-Hijken te zijn.

Toen ze de oprijlaan afkwamen, zagen ze Deurlink juist naar buiten komen, om naar 't melkland te gaan. Hij zag de twee soldaten naderen en mopperde in zich zelf, dat het gezanik met dat krijgsvolk al vroeg begon. De geruchten van de nieuwe Munsterse oorlog waren ook tot Varsseveld doorgedrongen en de boeren hadden al met elkaar overlegd zich deze keer niet meer door die Wilhelmusblazers bij de neus te laten nemen.

„Goede morgen mannen!” groette de boer.

„Ook goede morgen!” zei Hans, maar Dries zei: „Goeie morgen, Vader!”

Gait keek de soldaat vragend aan. Wou die vent hem nou in de maling nemen? Dan moest hij toch zeker vroeger opstaan.

„Het schijnt wel, dat u me niet meer kent, Vader,” zei Dries, „ik ben Dries, je oudste jongen. De bisschop heeft me indertijd meegenomen en nu brengt hij me ook weer terug. Vindt u dat niet aardig?”

„Jongen, Dries, ben jij het heus! Kerel, wat ben ik daar blij om. En wat zal Moeder blij zijn! Komt er gauw in jullie!”

In het volgende ogenblik was Groot-Hijken in rep en roer. Moeder, vader en de kinderen stonden om de beide soldaten en deden allerlei vragen door elkaar. De tranen liepen moeder Drieka over de wangen toen ze Dries zoende. „Jongen, jongen, wat hebben we over jou in de zorg gezeten. We dachten dat we je verloren hadden. Maar God is goed, o Vader wat is de Here goed. Daar hebben we onze Dries weer en wat een kerel is hij geworden. Wat zie ik ben je soldaat?”

„Toch niet voor de bisschop?” kwam vader er tussen.

„Ja en nee Vader. We deden dit maar, om thuis te kunnen komen. Eigenlijk zijn we nu deserteurs en daarom zullen we maar gauw ons pakje uittrekken. Hij hier is mijn vriend Hans Moerbach. Ik zal je alles wel over hem vertellen. Maar eerst iets anders...”

Dries rommelde in zijn zak en haalde het broodzakje van Annekee te voorschijn. Hij maakte het open en haalde er de gouden oorbellen uit: geloof en hoop.

„'t Heeft lang geduurd, Moeder, maar ik heb ze toch te pakken gekregen. Daarvoor ben ik indertijd weggegaan!”

De koeien werden die morgen laat gemolken op Groot-Hijken. Dries ging met z'n vader mee, om hem te helpen en toen werd het feest, de hele dag, omdat de vrijwilliger gezond en wel was thuisgekomen.

XII. Besluit.

Het viel niet moeilijk, de eigenaars van de verschillende gouden voorwerpen op te sporen. Werkelijk had Zeno al die dingen indertijd in de omgeving van Varsseveld gestolen. Een gouden broche kon men niet terecht brengen. Het was er een, zoals moeder Drieka

er ook een bezat, met een hart er op: de liefde dus. Toen de eigenaar met geen mogelijkheid was op te sporen was Dries gauw besloten, wat hij er mee doen zou.

„Ik ga de broche aan Annekee geven,” zei hij tegen zijn moeder en werkelijk ging hij een paar dagen later op stap naar Klein-Gerven. Als iemand zoiets verdiend had, dan was het toch zeker dat meisje. En dat was Drieka goed met haar jongen eens.

Annekee wist niet wat ze zag toen daar zo'n flinke kerel het erf opstapte.

„Ben jij nou Dries Deurlink, de trommelslager?” vroeg ze lachend. „En kom je me nou vertellen, dat je de vijand uit het land verdreven hebt?” liet ze er plagend op volgen. „Ik wou maar zeggen, Dries, dat het niet veel geholpen heeft, want naar ik hoor vertellen is hij er nu weer in!”

„Als je niet ophoudt met plagen krijg je niets hoor!” dreigde Dries, en dat zou je spijten meisje, want het is iets heel moois!”

„Toe, Dries, laat het me eens zien, jô” soebatte Annekee.

„Nog even nieuwsgierig blijven,” plaagde Dries. Maar lang kon hij dit niet volhouden.

„Ik had me altijd voorgenomen, als ik weer thuis was, jou nog eens hartelijk te komen bedanken voor de boterhammen en de appels. Ook voor de boodschap, die je op Groot-Hijken hebt gebracht. En dan niet te vergeten de reis, die je met je vader gemaakt hebt, om mij te zoeken. Ik heb een aandenken voor je meegebracht, kijk eens!”

Daarop liet hij haar de gouden broche met het hart er op zien.

„Maar jongen, Dries, dat is toch niet voor mij?” riep Annekee en deze keer was er geen kruimeltje plagerij in haar stem.

„Die is voor jou, Annekee! Kijk, dat hart betekent de liefde,” liet hij er met een knipoogje op volgen.

„Dacht jij, dat ik dát niet wist, trommelslager?”

„Begin je weer?”

„Jij begint, en dan ga ik er mee door!”

Dries bleef de hele dag op Klein-Gerven en moest beloven, dat hij gauw weer terug zou komen.

Maar dat duurde nog al even, want hij had het thuis geweldig druk. Elke avond kwamen er praters, die het naadje van de kous wilden weten en dan moest Dries maar weer aan het vertellen.

Eén van de eersten, die verscheen, was meester Pruimenmeyer. „Dries,” zei hij, „ik heb nog wat van je, dat ik al die jaren bewaard heb.”

Dries trapte er subiet in. „Wat is dat dan, meester?” vroeg hij nieuwsgierig.

„Het pak voor je broek, dat ik je beloofd had!”

Toen moesten ze allemaal lachen.
 „Wat was ik toch dwaas,” zei Dries. „dat ik voor een pak op mijn broek aan de haal ging!”
 's Zondags in de kerk zat Dries naast zijn moeder in de bank. De dominee dankte de Here, voor Zijn goedheid. Hij had een verloren zoon weer naar het ouderlijk huis teruggebracht. Dries genoot van de preek, maar hij kon toch niet nalaten af en toe tersluiks eens naar moeder Drieka te kijken. De oorbellen droeg ze weer en ze had de broche op de jurk.
 „Ze zijn er alle drie weer,” dacht hij. „geloof, hoop en liefde!”

Hans was al helemaal thuis op de boerderij. Hij werkte hard en had er veel plezier in toen hij hoorde, dat meester Meindert van Thynen de stad Koevorden weer van de bisschop had afgenomen, waardoor deze het beleg van Groningen moest opbreken.

Dries ging heel vaak naar Klein-Gerven, zo vaak, dat zijn vader eens vroeg of hij nooit klaar kwam met Annekee te bedanken.

Toen lachte Dries een beetje verlegen.
 Maar in 't najaar kwam hij op een avond thuis, vrolijker dan anders. Hij had goed nieuws zei hij en hij wou dat het eerst aan moeder Drieka vertellen. Die zette grote ogen op, toen ze het hoorde en toen vader Gait ook nieuwsgierig werd zei moeder: „Onze Dries

en Annekee zijn het eens geworden, Vader. Ze gaan later samen trouwen.”

Dat gebeurde ook inderdaad en Dries trok naar de boerderij Klein-Gerven, want Annekee was een enige dochter.

Zodra de oorlog voorbij was, ging Hans Moerbach naar Munster terug. Maar niet voorgoed. Hij kwam een poos later weer terug en bracht zijn oude moeder mee. Het beviel hem in de Graafschap zo goed, dat hij maar besloten had er voor altijd te gaan wonen.

„Die vrijwilliger heeft heel wat op zijn geweten,” plaagde Hans soms, toen ze de oude geschiedenissen nog eens ophaalden. Dat was op de dag, waarop Hans Moerbach met Tonia Deurlink trouwde.

„Ik heb een domme streek uitgehaald,” zei Dries op die bruiloft, „maar door Gods gunst is er toch veel goeds uit voort gekomen. Daarmee is mijn dwaasheid niet goedgepraat, dat weet ik wel!”

„Als je dat maar goed onthoud jongen,” vermaande moeder Drieka. „'t Is nu vergeven en vergeten, maar je hebt ons door je dwaasheid heel wat verdriet bezorgd, vergeet dat niet!”

„Ik zal het afzoenen, Moeder,” zei Dries en toen zoende hij zijn moeder hartelijk op beide wangen.

EINDE

We maken een
Kerstkroon met kaarsen

Het kruis, waar de kaarsen later op komen te staan, maken we van twee latten ieder 45 cm. lang, 5 cm. breed en 2 cm. hoog.

Je kunt de latten kruisgewijs bovenop elkaar bevestigen maar mooier is het ze in elkaar te laten zinken. Hiertoe moet je de latten in het middenuithollen, zoals links op de tekening is te zien.

De kaarsenhouders maak je van een ronde stok, welke plm. 3 cm. dik is. Hier van zaag je steeds stukjes van 3 cm. af. Bovenop deze cylin-

dertjes bevestig je dan een rond gezaagd plaatje triplex (doorsnee 5 cm.), waarin een gat zit waar precies een kaars in past.

Om de kaarsen nog steviger te kunnen plaatsen, kun je juist op het punt waar de kaars komt een spijker voor de helft in slaan en daar later de kop afknippen. Tenslotte boor je midden in het kruis een gat waar een koord doorheen kan om de kroon op te hangen.

Je kunt de kerstkroon mooi kleuren en eventueel nog wat versieren met lint, sparregroen en kerstklokjes.

